

(อม.๓๓)
คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑/๒๕๖๓
คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๐/๒๕๖๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๙ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โจทก์
นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ที่ ๑
นายอุดมเดช รัตนเสถียร ที่ ๒ จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตเลือกตั้งที่ ๖ จังหวัดขอนแก่น ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
ให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ และเป็นประธานรัฐสภาโดยตำแหน่ง
จำเลยที่ ๒ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนนทบุรี
ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คดีนี้เกิดเหตุระหว่างวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่
๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน จำเลยทั้งสองกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญ
และกฎหมาย โดยมีเจตนา กล่าวคือ (๓.๑) เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ มีผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญต่อจำเลยที่ ๑ ในคราวเดียวกันสามฉบับ คือ

ร่างกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔) ซึ่งจำเลยที่ ๒ กับคณะรวม ๓๑๔ คน เป็นผู้เสนอ ร่างการทำหนังสือสัญญา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐) นายประสิทธิ์ โพธิ์สุธน สมาชิกวุฒิสภา กับคณะรวม ๓๒๐ คน เป็นผู้เสนอ และร่างแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๘ และยกเลิกมาตรา ๒๓๗ วรรคสอง นายดิเรก ถึงฝั่ง สมาชิกวุฒิสภา กับคณะรวม ๓๑๘ คน เป็นผู้เสนอ โดยสำหรับร่างที่จำเลยที่ ๒ กับคณะเป็นผู้เสนอนั้น ได้เสนอร่าง บันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ ตามเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๑๕ เมื่อเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๑๕ ไปถึงกลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑ สำนักงานการประชุม ซึ่งนายศิโรจน์ แพทย์พันธุ์ เป็นผู้บังคับบัญชากลุ่มงานนี้ได้มอบหมายให้นางนงค์เยาว์ ประพัฒน์ นิตกรชำนาญการพิเศษ ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้รับผิดชอบ นางนงค์เยาว์ ตรวจสอบร่างแล้วทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานการประชุม ถึงผลการตรวจสอบร่าง เกี่ยวกับจำนวนผู้เสนอครบถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ เอกสารครบถ้วนและถูกต้อง และเนื้อหาสาระสำคัญของร่างมิได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐแต่อย่างใด เห็นควรนำเสนอเลขาธิการรัฐสภาเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภาอนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับนิติ ตามสำเนาบันทึกข้อความเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๑๘ เสนอบันทึกข้อความนี้ผ่านนายศิโรจน์ นายศิโรจน์จึงได้ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖ เรียน เลขาธิการรัฐสภา ถึงร่างทั้งสามฉบับ เห็นควรนำกราบเรียนประธานรัฐสภา (ผ่านรองประธานรัฐสภา) พิจารณาอนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุม

รัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาต่อไป นางบุษกร อัมพรประภา ผู้อำนวยการสำนักการประชุม ลงชื่อ
ต่อจากนายศิโรจน์ ได้ส่งไปยังนางพรรณิภา เสริมศรี รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการ
แทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร นางพรรณิภาเขียนว่า กราบเรียนประธานรัฐสภา (ผ่านรอง
ประธานรัฐสภา) เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๓ ฉบับ และโปรดพิจารณากำหนดวันเวลาประชุม
ร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖ นายนิคม ไวยรัชพานิช
รองประธานรัฐสภา ลงชื่อต่อจากนางพรรณิภา ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖ และนายประสพ
บุษราคัม เลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงชื่อต่อจากนายนิคม ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖
แล้วได้ส่งไปยังจำเลยที่ ๑ หน้าห้องจำเลยที่ ๑ รับเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๐
นาฬิกา แล้วจำเลยที่ ๑ เขียนสั่งว่า อนุญาต ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ตามสำเนาบันทึก
ข้อความเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๑ แต่ก่อนที่จำเลยที่ ๑ สั่งว่าอนุญาตดังกล่าว ในวันที่
๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลาประมาณ ๘.๓๐ นาฬิกา นายเอววัตร อุ่นกงลาด ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
รองประธานสภาคนที่หนึ่ง ประสานมายังนายศิโรจน์ ว่าจำเลยที่ ๒ แสดงความจำนงขอปรับปรุงร่าง
รัฐธรรมนูญที่เสนอไว้โดยการเปลี่ยนเป็นร่างใหม่ โดยที่มิได้มีการเสนอญัตติขึ้นใหม่ และมิได้มีการ
รับรองญัตติจากสมาชิกรัฐสภาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และจำเลยที่ ๒ สั่งให้นายอนาวิน แก้วนามชัย
ปลัดอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ช่วยราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ช่วยของจำเลยที่ ๒
นำร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ได้จัดทำขึ้นใหม่ มาสับเปลี่ยนกับร่างเดิมที่ได้ยื่นไว้ต่อ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และนำร่างเดิมกลับคืน ทั้งที่มิได้มีการเสนอเป็นญัตติใหม่และ
มิได้เสนอญัตติตามขั้นตอนทางกฎหมาย หรือข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา หรือขั้นตอนทาง

ธุรการซึ่งไม่อาจกระทำได้ จำเลยที่ ๒ กระทำโดยพลการ มอบหมายให้นายอนาวินนำร่างมาเปลี่ยนที่ห้องประชุมอาคาร ๓ ชั้นลอย มีนางบุษกร นายเอรวัตร นายศิริโรจน์และนางนงค์เยาว์อยู่ด้วยขณะเปลี่ยนร่างดังกล่าว ร่างฉบับใหม่ที่น่ามาสับเปลี่ยน มีบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้จัดทำขึ้นใหม่ แนบมาพร้อมกันด้วย ตามสำเนาเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๓ ร่างฉบับใหม่มีเนื้อหาแตกต่างจากร่างเดิม โดยร่างฉบับใหม่มีการเพิ่มเนื้อหาด้วยการเพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง ว่า บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมิใช่สมาชิกวุฒิสภามิได้ ผลก็คือผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้เลยโดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี จากนั้นนางนงค์เยาว์ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ เรียนผู้อำนวยการสำนักการประชุม มีใจความว่า ตามร่างเดิมที่เสนอเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ นั้น กลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑ ได้รับการประสานและได้รับร่างฉบับใหม่ซึ่งเป็นฉบับที่แก้ไขแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ร่างฉบับใหม่ได้เพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และเพิ่มคำว่า วรรคหนึ่ง หลังมาตรา ๒๔๑ เห็นควรนำเสนอเลขาธิการรัฐสภาเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภาเพื่ออนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาต่อไป นายศิริโรจน์เกษียนในบันทึกข้อความนี้ว่า เรียน เลขาธิการรัฐสภา เพื่อโปรดนำกราบเรียนประธานรัฐสภา เพื่ออนุญาตให้ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับแก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติมในบันทึกหลักการและในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และคำว่า วรรคหนึ่ง ของมาตรา ๒๔๑ ซึ่งสามารถทำได้ เนื่องจากประธานรัฐสภายังไม่ได้อนุญาตบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับเข้าระเบียบวาระ

การประชุมรัฐสภา ตามสำเนาบันทึกข้อความเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ ไม่ปรากฏว่าได้เสนอบันทึกข้อความนี้ไปยังเลขาธิการรัฐสภา ไม่ปรากฏว่าผู้อำนวยการสำนักการประชุม (นางบุษกร) และเลขาธิการรัฐสภาได้นำเรียนให้จำเลยที่ ๑ รับทราบยุติคดีที่จำเลยที่ ๒ ได้มีการเปลี่ยนร่างใหม่ และไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ได้ลงนามหรือเก็ยยื่นสิ่งในบันทึกข้อความเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ แต่อย่างใด ต่อมาจำเลยที่ ๑ เรียกประชุมรัฐสภาในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่ง จำเลยที่ ๑ ก็ใช้ร่างฉบับใหม่ที่จำเลยที่ ๒ นำมาปรับเปลี่ยนให้รัฐสภาพิจารณา ซึ่งร่างฉบับใหม่มีความแตกต่างกันในหลักการที่เป็นสาระสำคัญ คือ เพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง เข้ามา เป็นหลักการสำคัญที่มีได้เสนอไว้ในญัตติเดิมอันเป็นการเกินกว่าหลักการเดิม และถือเป็นญัตติใหม่ที่ไม่อาจนำมาปรับเปลี่ยนกับร่างเดิมที่เสนอเป็นทางการไปก่อนหน้านี้ได้ หากจะเสนอหลักการใหม่ก็ต้องทำเป็นญัตติใหม่และเสนอรวมพิจารณา โดยญัตติใหม่ต้องมีสมาชิกเข้าชื่อเสนอญัตติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จำเลยที่ ๒ ไม่อาจนำร่างฉบับใหม่มาปรับเปลี่ยนกับร่างเดิมได้ จำเลยที่ ๑ ก็ไม่อาจนำร่างฉบับใหม่ที่จำเลยที่ ๒ นำมาปรับเปลี่ยนกับร่างเดิมนั้น บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาได้ ผลของการที่จำเลยที่ ๒ นำร่างฉบับใหม่มาปรับเปลี่ยนและจำเลยที่ ๑ บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา รัฐสภาลงมติเห็นชอบให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามเจตนาของจำเลยทั้งสอง การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ประกอบข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (ท.๒) ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๐ กำหนดว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่มีผู้เสนอตามมาตรา ๒๙๑ (๑) ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาทำการตรวจสอบและหากมีข้อบกพร่องให้ประธานรัฐสภาแจ้งผู้เสนอเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง และข้อ ๙๑ กำหนดให้ประธานรัฐสภาบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้าระเบียบวาระ

การประชุมรัฐสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น แต่จำเลยที่ ๑ ซึ่งรู้อยู่แล้วว่าจำเลยที่ ๒ นำร่างฉบับใหม่มาสับเปลี่ยนกับร่างเดิม จำเลยที่ ๑ เพียงแต่เรียกนางบุษกรมาหารือที่ห้องทำงาน ไม่ได้ทำการตรวจสอบ หากได้ตรวจสอบก็จะพบว่าร่างฉบับใหม่มีการเพิ่มเติมหลักการสำคัญในมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง ซึ่งเป็นการเพิ่มหลักการสำคัญที่ต้องเสนอเป็นญัตติเข้ามาใหม่โดยมีสมาชิกรัฐสภาลงชื่อเป็นผู้เสนอจำนวนครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญเข้ามาใหม่ มิใช่เป็นเพียงการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย และจำเลยที่ ๑ มิได้สั่งการใด ๆ โดยไม่ปรากฏว่าได้สั่งการในบันทึกข้อความตามเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ ดังกล่าว อันจะถือว่าเป็นการสั่งการให้แก้ไขญัตติเดิม ซึ่งถ้าสั่งให้แก้ไข ก็มีเวลาเหลือพอที่จะแก้ไขได้เพราะเพิ่งผ่านมา ๗ วัน นับแต่วันรับญัตติ หรือจะให้ถือว่าสั่งให้เอาร่างฉบับใหม่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาก็มิได้ เพราะมิได้สั่งการในบันทึกข้อความตามเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ การที่จำเลยที่ ๑ เกษียนสั่งอนุญาตในบันทึกข้อความเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๑ ซึ่งมีนางพรณีภักดิ์เสนองจำเลยที่ ๑ ให้พิจารณาอนุญาตบรรจุวาระ ต้องถือว่าจำเลยที่ ๑ สั่งให้นำร่างเดิมบรรจุเข้าระเบียบวาระ แต่เมื่อถึงเวลาประชุมรัฐสภาในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งจำเลยที่ ๑ เป็นประธานในที่ประชุมกล่าวเปิดประชุม กลับใช้ร่างฉบับใหม่ในการประชุม ตั้งแต่วาระที่หนึ่งซึ่งที่ประชุมมีมติรับหลักการตามร่างฉบับใหม่ ตั้งคณะกรรมการและพิจารณาในวาระที่สองไปจนถึงการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ โดยในวาระที่สามที่ประชุมมีมติเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ การที่จำเลยที่ ๑ ใช้ร่างฉบับใหม่มาใช้ในการพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภาจึงมีผลเท่ากับว่าจำเลยที่ ๑ ใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่มีการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง มาใช้ในการพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภา (๓.๓) จำเลยที่ ๑ ทำหน้าที่ประธานในการประชุม

ร่วมกันของรัฐสภาในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการประชุมในวาระที่หนึ่ง ที่ประชุมมีมติรับหลักการญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และมีมติตั้งคณะกรรมการธิการของรัฐสภา จำนวน ๔๕ คน นายสุรชัย ชัยตระกูลทอง สมาชิกวุฒิสภา เสนอญัตติขอให้กำหนดเวลาแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน แต่นายอรรถพร พลบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ เสนอญัตติขอให้กำหนดเวลาแปรญัตติภายใน ๖๐ วัน อันเป็นกรณีที่มีผู้เสนอญัตติกำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไว้เป็นอย่างอื่นตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เมื่อจำเลยที่ ๑ ตรวจสอบองค์ประชุมแล้ว พบว่าองค์ประชุมไม่ครบซึ่งจำเลยที่ ๑ ต้องสั่งปิดการประชุมหรือเลื่อนการประชุมรัฐสภาออกไปก่อน แต่จำเลยที่ ๑ กลับวินิจฉัยว่าเมื่อองค์ประชุมไม่ครบก็ต้องถือเอากำหนดเวลาแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน โดยไม่ฟังคำทักท้วงและคัดค้านของสมาชิกรัฐสภาและยังไม่ได้ลงมติ ต่อมาจำเลยที่ ๑ สั่งให้ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ เพื่อลงมติกำหนดเวลาแปรญัตติ ปรากฏว่าที่ประชุมมีมติเห็นชอบกำหนดเวลาแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับภายใน ๑๕ วัน ตามญัตติที่นายสุรชัยเสนอ ทั้งที่จำเลยที่ ๑ มีคำวินิจฉัยไปแล้ว ทำให้การแปรญัตติมีผล ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖) โดยจำเลยที่ ๑ สรุปลให้เริ่มต้นนับกำหนดเวลาแปรญัตติย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทำให้ครบกำหนดเวลาแปรญัตติในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ จึงเหลือเวลาเพียง ๑ วัน ในการแปรญัตติ เป็นเหตุให้นายนิพิฐ อินทรสมบัติ สมาชิกรัฐสภา ไม่อาจยื่นคำแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ทัน หลังจากรัฐสภาพิจารณาเสร็จวาระที่สอง ยังไม่ทันได้พิจารณาวาระที่สาม มีผู้ไปยื่นคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตาม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ส่วนที่โจทก์มีนายวันชัย สอนศิริ นายตวง อันทะไชย และนายประสาร มฤคพิทักษ์ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาขณะนั้น ร่วมกันยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๖ ต่อโจทก์ ขอให้ตรวจสอบการกระทำของสมาชิกวุฒิสภา กรณีร่วมกันยื่นและนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภาว่า เป็นการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ ส่วนทางรัฐสภาก็ยังคงประชุมพิจารณาวาระที่สามในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ศาลรัฐธรรมนูญที่มีผู้ไปยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ส่วนแล้วมีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ตามสำเนาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ เอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๓๐ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย นายอุทัย ยอดมณี ผู้ประสานงานเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ยื่นต่อโจทก์ขอให้ได้ส่วนเรื่องนี้ โจทก์ดำเนินการได้ส่วนข้อเท็จจริงแล้วมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ ว่า การกระทำของจำเลยที่ ๑ กรณีรู้เห็นให้มีการสับเปลี่ยนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ตรวจสอบและสั่งการให้แก้ไขให้ถูกต้อง และกรณีจงใจนับกำหนดเวลาแปรญัตติย้อนหลังทำให้เหลือระยะเวลาให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน มีมูลความผิดทางอาญา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ส่วนการกระทำของจำเลยที่ ๒ กรณีสลับสับเปลี่ยนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาที่เสนอต่อประธานรัฐสภา โดยไม่มีสมาชิกวุฒิสภาลงชื่อรับรอง มีมูลส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ และมีมูล

ความผิดทางอาญา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ โจทก์ส่งรายงาน เอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และส่งรายงาน เอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่ประธานวุฒิสภา เพื่อถอดถอนจำเลยทั้งสองออกจากตำแหน่ง สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภามีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ให้ถอดถอนจำเลยที่ ๒ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่ง ส่วนในทางอาญา อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่โจทก์ส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ จึงมีการตั้งคณะทำงานร่วมเป็นคณะทำงานผู้แทนฝ่ายอัยการสูงสุดและคณะทำงานผู้แทนฝ่ายโจทก์ แต่คณะทำงานร่วมไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ โจทก์จึงฟ้องคดีเองเป็นคดีนี้ เหตุเกิดที่รัฐสภา ถนนอุทองโน แขวงจิดรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๘๘

จำเลยที่ ๑ ให้การว่า ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ กำหนดว่า ญัตติที่บรรจุเข้าวาระการประชุมรัฐสภาแล้ว หากผู้เสนอญัตติจะแก้ไขเพิ่มเติมจะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุมรัฐสภา ดังนั้น ตราบใดที่จำเลยที่ ๑ ในฐานะประธานรัฐสภายังมิได้สั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ผู้เสนอญัตติย่อมแก้ไขเพิ่มเติมได้เสมอ ไม่ว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือแก้ไขในเรื่องสาระสำคัญของญัตติ และจากแนวปฏิบัติที่ผ่านมาก็ได้ให้แก้ไขเพิ่มเติมได้ ในครั้งนี้ก่อนจำเลยที่ ๑ สั่งอนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระ

การประชุมรัฐสภา จำเลยที่ ๑ ได้สอบถามนางบุษกร อัมพรประภา ผู้อำนวยการสำนักการประชุม ผู้เสนอแฟ้ม ว่าการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอมานี้สามารถทำได้หรือไม่ ได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วหรือไม่ นางบุษกรตอบว่าทำได้และได้ดำเนินการมาโดยถูกต้องแล้ว จำเลยที่ ๑ ตรวจสอบเอกสารในแฟ้มที่เสนอก็มีเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๑ และ ๒๓ ไม่มีเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๑๕, ๑๘ และ ๒๔ ในแฟ้ม และจำเลยที่ ๑ ไม่ทราบว่านางนงศ์เยาว์ ประพิน ทำบันทึกข้อความตามเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ ซึ่งในข้อนี้นางบุษกรให้การในชั้นไต่สวนของทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็รับว่านางบุษกรมิได้เสนอเอกสารประกอบคำฟ้องโจทก์หมายเลข ๒๔ ต่อจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ จึงเชื่อโดยสุจริตว่าการแก้ไขเพิ่มเติมญัตติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ดำเนินการทางธุรการถูกต้องครบถ้วน ไม่มีเจตนาที่จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตแต่อย่างใด สำหรับการนับเวลาเสนอคำแปรญัตตินั้น ในคืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ หลังจากที่ประชุมรัฐสภาลงมติรับหลักการทั้งสามร่างและตั้งคณะกรรมการธิการของรัฐสภาสามชุด ชุดละร่างแล้ว มีผู้เสนอคำแปรญัตติ ๑๕ วัน ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ แต่ก็มีผู้เสนอ ๖๐ วัน จำเลยที่ ๑ จึงจะขอมติที่ประชุมว่า ๑๕ วัน หรือ ๖๐ วัน โดยขณะนั้นไม่มีปัญหาวานับแต่วันใด ก่อนขอมติที่ประชุม จำเลยที่ ๑ ต้องตรวจสอบองค์ประชุมในขณะนั้นก่อน ปรากฏว่าเมื่อตรวจสอบองค์ประชุมแล้ว องค์ประชุมไม่ครบ จำเลยที่ ๑ จำต้องมีคำสั่งปิดประชุม ก่อนสั่งปิดประชุม จำเลยที่ ๑ ย้ำถึงเวลาการแปรญัตติ ๑๕ วัน ไปพลางก่อน เพื่อรักษาสหิทธิการเสนอคำแปรญัตติของสมาชิกรัฐสภา เพราะจำเลยที่ ๑ ในฐานะประธานรัฐสภาเห็นว่า เมื่อยังไม่ได้กำหนดเวลาแปรญัตติไว้เป็นอย่างอื่น

ก็ต้อง ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการไปก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาที่จะเสนอ
 คำแปรญัตติได้มีเวลาเตรียมการจัดทำคำแปรญัตติได้ทัน เมื่อต่อมาจำเลยที่ ๑ สั่งให้นัดประชุม
 รัฐสภาในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ที่ประชุมมีมติให้เสนอคำแปรญัตติในกำหนด ๑๕ วัน จำเลยที่
 ๑ เห็นว่าเมื่อรัฐสภาไม่ได้กำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติไว้เป็นอย่างอื่นก็ต้องนับแต่วันถัดจากวันที่
 รัฐสภารับหลักการตามข้อบังคับ ฯ ข้อ ๙๖ จะวินิจฉัยให้เป็นอย่างอื่นมิได้ และแม้ว่าเหลือระยะเวลา
 ให้สมาชิกรัฐสภาทำคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน แต่สมาชิกส่วนใหญ่ คือ ๒๐๒ คน ยื่นหรือเสนอคำแปร
 ญัตติได้ทันมีเพียง ๑ คน เท่านั้น คือ นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ที่อ้างว่ายื่นไม่ทัน แต่จำเลยที่ ๑ ก็ได้
 ให้โอกาสนายนิพิฏฐ์ได้อภิปรายในวาระที่สอง จำเลยที่ ๑ ไม่มีเจตนาที่จะทำผิดรัฐธรรมนูญและ
 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา และเมื่อมีผู้ร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญและร้องไปยังโจทก์
 (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) แม้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำ
 ของจำเลยที่ ๑ ไม่ชอบ แต่จำเลยที่ ๑ ไม่มีเจตนาทำผิดกฎหมาย และจากการไต่สวนของโจทก์
 โจทก์ไต่สวนพยานบุคคล ๒ ประเภท คือ (๑) พยานที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับจำเลยที่ ๑ คือ นาย
 อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายไพบุลย์ นิติตะวัน นายวิรัตน์ กัลยาศิริ นายวันชัย สอนศิริ และนายอุทัย
 ยอดมณี ซึ่งเป็นนักการเมืองและนักเคลื่อนไหวทางการเมือง มีความคิดเห็นและดำเนินการทางการเมือง
 เมืองที่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับจำเลยที่ ๑ มาโดยตลอด ทั้งเป็นผู้ร้องกล่าวหาจำเลยที่ ๑ ถือว่าเป็น
 ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง และ (๒) พยานที่เป็นข้าราชการประจำรัฐสภาหรืออดีตข้าราชการประจำ
 รัฐสภา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงที่ไม่มีส่วนได้เสีย ได้แก่ นางนงค์เยาว์ ประพัฒน์ นายศิริโรจน์
 แพทย์พันธุ์ นางบุษกร อัมพรประภา นางนรรัตน์ พิมเสน นายจำนงค์ สวมประจำคำ นายจร
 พันธุ์เป็ร้อง นางสาววันเพ็ญ อินทร์รวย นางพรรณนิภา เสริมศรี นายสุวิจักขณ์ นาควัระชัย นางสาว

รุ่งนภา ชันธิโชติ นายธงชัย ดุลยสุข และนางสาวสุภางค์จิตต์ ไตรเทพพิสัย ซึ่งต่างก็ให้ถ้อยคำตรงกัน และสอดคล้องกับคำให้การของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ ขออ้างเอาบันทึกปากคำพยาน ๕ คนแรก ดังกล่าวที่ให้ถ้อยคำขึ้นไต่สวนของโจทก์เป็นส่วนหนึ่งของคำให้การจำเลยที่ ๑ โจทก์ไต่สวนแล้ว เลือกเชื่อพยานที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับจำเลยที่ ๑ ดังกล่าวโดยเห็นว่าจำเลยที่ ๑ ส่อว่ากระทำผิด ส่งเรื่องให้ถอดถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากตำแหน่ง จำเลยที่ ๑ ได้ไปชี้แจงต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ สมานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘ ไม่ถอดถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากตำแหน่ง จำเลยที่ ๑ ขอถือเอาภาพเคลื่อนไหว และเสียง (VCD) บันทึกคำชี้แจงและรายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ พฤษภาคมที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ ซึ่งจำเลยที่ ๑ ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นส่วนหนึ่งของคำให้การจำเลยที่ ๑ ด้วย ส่วนในทางอาญา โจทก์มีมติว่าการกระทำของจำเลยทั้งสอง มีมูลความผิดทางอาญา ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีอาญา อัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการไต่สวนยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ จึงมีการตั้งคณะทำงานร่วมกัน รวบรวมเอกสารเพิ่มเติม และสอบปากคำพยานเพิ่มอีก ๒ คน คือ นายพิฑูร พุ่มหิรัญ อดีตเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และนางสาวปิยวรรณ บุญยิ่ง ผู้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสองปากก็ให้การไปในทางเดียวกันกับพยานที่โจทก์ไต่สวนที่เป็นข้าราชการรัฐสภาและอดีตข้าราชการรัฐสภาดังกล่าว ข้างต้นว่า การที่ให้ผู้เสนอญัตติแก้ไขได้เมื่อยังไม่ได้ส่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา เป็นการกระทำที่สืบทอดกันมาจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในทางธุรการของรัฐสภา คณะทำงานฝ่ายผู้แทนอัยการสูงสุดเห็นควรไม่รับดำเนินคดีจำเลยทั้งสอง อัยการสูงสุดเห็นชอบ คณะทำงานร่วมจึงมีมติว่าเป็นกรณีที่คณะทำงานร่วมไม่อาจหาข้อยุติได้ โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้ ขอให้ยกฟ้อง

จำเลยที่ ๒ ให้การว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อยู่แล้ว แต่เมื่อปี ๒๕๕๕ สมาชิกวุฒิสภาและคณะรัฐมนตรีได้เสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ คือ ขอแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้แล้วนั้น ขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่มีอยู่ในหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๒๙๑ ปราบกฏว่ารัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนั้นไปได้ก่อนที่จะให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม มีผู้ไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่พิจารณาอยู่นั้นไม่ชอบ แต่ก็กล่าวไว้ด้วยว่ารัฐสภาแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการได้ ต่อมาต้นปี ๒๕๕๖ สมาชิกวุฒิสภาปรึกษาหารือกันได้ข้อสรุปว่าจะขอแก้ไขเป็นรายมาตรา โดยเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม ๓ เรื่อง ร่างละเรื่องหรือร่างละฉบับ ฉบับที่หนึ่ง จำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า ให้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน ๒๐๐ คน และสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรไปจำกัดสิทธิของผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ว่าจะต้องรอให้พ้นจากตำแหน่ง ๒ ปีก่อนแล้วจึงจะลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ฉบับที่สอง เกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามมาตรา ๑๙๐ และฉบับที่สาม เกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง เมื่อได้ข้อสรุปดังกล่าวแล้วได้มอบหมายให้ตัวแทนของสมาชิกวุฒิสภาไปทำความเข้าใจกับสมาชิกของฝ่ายตนที่ไม่ได้เข้าร่วมหารือถึงหลักการที่จะยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งสามร่าง พร้อมทั้งขอให้สมาชิกที่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญลงชื่อมาด้วยสามชุด เพื่อใช้แนบกับญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งสามร่าง ขณะลงชื่อ ผู้ลงชื่อยังไม่

เห็นร่างที่จะขอแก้ไข เพียงแต่ทราบเฉพาะหลักการและเหตุผลในการขอแก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น วันจันทร์ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ ตัวแทนสมาชิกวุฒิสภาและตัวแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ร่วมกันแถลงข่าวที่อาคารรัฐสภา โดยมีนายดิเรก ถึงฝั่ง สมาชิกวุฒิสภา จำเลยที่ ๒ และคณะ เป็นผู้ร่วมแถลงข่าวเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งสามประเด็น ให้สื่อมวลชนทราบว่า การแก้ไขเพิ่มเติมที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ให้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ๒๐๐ คน และให้สมาชิกวุฒิสภาลงสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องเว้นวรรค ๒ ปี การแถลงข่าวดังกล่าวปรากฏตามสื่อมวลชน ทุกแขนงและประชาชนก็รับทราบกันโดยทั่วไป เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นต้น ต่อมาวันพุธที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ และสมาชิก รัฐสภายื่นร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อจำเลยที่ ๑ ที่บริเวณชั้น ๒ ของอาคารรัฐสภา ซึ่งเป็น พิธีกรรมเพื่อให้สื่อมวลชนได้ทำข่าวให้ประชาชนรับรู้ถึงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หลังจาก จำเลยที่ ๑ รับร่างดังกล่าวก็ส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงในการตรวจสอบว่า ร่างที่ยื่นมี จำนวนผู้ยื่นถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ มีเอกสารหลักการและเหตุผลหรือไม่ เนื้อหาต้องไม่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการดำเนินการทางธุรการก่อนที่จะนำเสนอต่อจำเลยที่ ๑ เพื่อให้จำเลยที่ ๑ พิจารณาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ระหว่างนั้นมีสมาชิกรัฐสภาที่ร่วมลงชื่อทักท้วงว่า ร่างมีความบกพร่อง ไม่เป็นไปตามที่ได้หารือและที่แถลงข่าวในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ จึงหารือ กันว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ได้ร่วมกันแถลงข่าวไว้ เจ้าหน้าที่รัฐสภาเห็นว่า สามารถขอปรับปรุงแก้ไขร่างได้ ตราบใดที่ประธานรัฐสภายังมิได้อนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระ การประชุมรัฐสภา ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ ต่อมา วันจันทร์ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ เป็นวันประชุมคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล

(วิปรัฐบาล) จำเลยที่ ๒ แจ้งวิปรัฐบาลให้ทราบถึงข้อบกพร่องและได้แก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามที่ได้หารือและที่ได้ตกลงข่าวกันไว้แล้ว ขอให้วิปรัฐบาลช่วยแจ้งสมาชิกรัฐสภาทราบด้วยและขอแก้ไขให้เป็นไปตามที่ได้หารือกันไว้ ต่อมาวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ช่วงเช้า ซึ่งเป็นวันประชุมวิปรัฐบาล เพื่อทบทวนเรื่องที่ประชุมกันในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ ก็ได้แจ้งวิปรัฐบาลว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ยื่นต่อประธานรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ มีข้อบกพร่อง ขาดสาระสำคัญในส่วนที่จะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ ๒ ปี ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ตกลงกันไว้แล้ว หลังจากนั้น จำเลยที่ ๒ ได้มอบให้นายอนาวิน แก้วนามชัย ปลัดอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม ช่วยราชการสำนักงานกฤษฎีกา ซึ่งทำหน้าที่ช่วยงานวิปรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น ไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทราบว่าได้ไปประสานกับนายเฮอร์วัตร อุ่นกงลาด เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่หน้าห้องนายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง บริเวณชั้น ๓ ของอาคารรัฐสภา เพื่อให้ช่วยประสานดำเนินการตามขั้นตอนทางธุรการในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ข้อนี้เห็นได้จากคำให้การของนางบุษกร อัมพรประภาว่า ขณะที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่าง มีนางบุษกร นายเฮอร์วัตร นายอนาวิน ซึ่งเป็นเลขานุการของจำเลยที่ ๒ นายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์ นางนงค์เยาว์ ประพิณ และคนอื่น ๆ อยู่ร่วมด้วยในขณะที่มีการเปลี่ยนร่าง นางบุษกรยังได้โทรศัพท์ประสานมายังจำเลยที่ ๒ เพื่อสอบถามเจตนาในการแก้ไขเพิ่มเติมด้วย ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวันประชุมรัฐสภา จำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้เสนอหลัก ได้อภิปรายหลักการและเหตุผลในการขอแก้ไขเพิ่มเติม ระหว่างอภิปรายจนกระทั่งถึงขั้นรับหลักการไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกผู้ใดคัดค้านหรือถอนชื่อจากการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จากคำให้การของจำเลยที่

๒ ดังกล่าวเห็นได้ว่าการขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างในประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไม่ต้องเว้นวรรค ๒ ปี ก็สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้นั้น เป็นประเด็นที่ตั้งใจแก้ไขเพิ่มเติมอยู่ก่อนแล้วปรากฏตามที่ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แต่ร่างที่เสนอไปบกพร่องขาดประเด็นนี้ จึงได้ปรับปรุงโดยจัดทำร่างใหม่เพื่อความสวยงาม ไม่ต้องมีรอยขูดลบขีดฆ่า สะดวกต่อการอ่าน จำเลยที่ ๒ เชื่อโดยสุจริตว่าทำได้ เพราะยังอยู่ในขั้นตอนทางธุรการของรัฐสภา ไม่ผิดรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ ซึ่งมีประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายปี เจ้าหน้าที่รัฐสภาก็ว่าทำได้จนกว่าประธานรัฐสภาสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ซึ่งหากทำไม่ได้ เจ้าหน้าที่รัฐสภาที่มีหน้าที่โดยตรงสามารถคืนร่างหรือปรับปรุงร่างให้ถูกต้องได้ การที่เจ้าหน้าที่รัฐสภารับร่างของจำเลยที่ ๒ เพื่อนำเสนอจำเลยที่ ๑ ทำให้เข้าใจได้ว่าจำเลยที่ ๒ ได้กระทำถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ จำเลยที่ ๒ ไม่มีเจตนากระทำความผิดกฎหมาย ไม่มีเจตนาซ่อนเร้นแอบสลับร่างหรือลักลอบสลับร่าง มิได้กระทำตามอำเภอใจ แต่กระทำตามมติที่ประชุมที่ได้มีการปรึกษาหารือกันไว้ก่อนแล้ว ขอให้ยกฟ้อง

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบรายงานและสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยหมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๑ บททั่วไป รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๔๘๐ คน เป็นสมาชิกมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๔๐๐ คน และสมาชิกมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ๘๐ คน ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา มาตรา

๑๑๑ ถึงมาตรา ๑๒๑ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก ๑๕๐ คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ ๑ คน และมาจากการสรรหาเท่ากับ ๑๕๐ คน หักด้วยที่มาจากการเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภามีกำหนดวาระละ ๖ ปี จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๑ วาระไม่ได้ ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่ สภาทั้งสอง มาตรา ๑๒๕ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ และต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติตามหน้าที่ ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา มาตรา ๑๓๖ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน (๑) ... (๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๙๑ มาตรา ๑๓๗ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา... หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้ (๑)... ถึง (๗)... โดยมี หลักเกณฑ์และวิธีการด้วยว่า ให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราโดยรัฐสภา ให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสาม วาระ ผู้เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อย กว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะ เสนอมิได้ วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๑ นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ นายอภิสิทธิ์ เวชชา ชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป และต่อมามีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแก้ไขเพิ่มเติมด้วยว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๕๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งแบบ แบ่งเขตเลือกตั้ง ๓๗๕ คน มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๑๒๕ คน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญากับนานา ประเทศ โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐ ว่าต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย ต่อมา วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไปทั่วประเทศ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคเพื่อไทยได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากกว่าพรรคการเมืองอื่น จำเลยที่ ๑ สังกัดพรรคเพื่อไทย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๖ จังหวัดขอนแก่น และจำเลยที่ ๒ สังกัดพรรคเพื่อไทย ได้รับการเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนนทบุรี วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้จำเลยที่ ๑ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร นายเจริญ จรรย์โกมล เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ มี พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สังกัดพรรคเพื่อไทย เป็น นายกรัฐมนตรี ต่อมาปี ๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรี พรรคการเมืองรวมทั้งพรรคเพื่อไทยและสมาชิก รัฐสภา เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙๑ เป็นหลัก อันเป็น การขอแก้ไขเพิ่มเติมการเปลี่ยนแปลงวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จากหลักเกณฑ์ที่ให้แก้ไข เพิ่มเติมเป็นรายมาตราโดยรัฐสภาดังกล่าวมาแล้ว เป็นให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นยกร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เพื่อนำไปสู่การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้ง

ฉบับ รัฐสภาพิจารณาวาระที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ผ่านวาระที่หนึ่งและผ่านวาระที่สองแล้ว จะพิจารณาวาระที่สามในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ แต่พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม กับคณะนายวิรัตน์ กัลยาศิรี และผู้อื่นอีกไปร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ รวม ๕ คำร้อง เสียก่อน ศาลรัฐธรรมนูญได้สวนพยานฝ่ายผู้ร้อง ๗ ปาก รวมทั้งพลเอกสมเจตน์และนายวิรัตน์ และได้สวนพยานฝ่ายผู้ถูกร้อง ๗ ปาก รวมทั้งนายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ (จำเลยที่ ๑ คดีนี้) และนายอุดมเดช รัตนเสถียร (จำเลยที่ ๒ คดีนี้) แล้ววินิจฉัยโดยกล่าวไว้ด้วยว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ฝ่ายจำเลยซึ่งยังประสงค์ขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอยู่ก็ดำเนินการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม ๓ เรื่อง เรื่องละฉบับฉบับที่หนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง ฉบับที่สอง แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ และฉบับที่สาม แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ การยุบพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗ ดังนั้น วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ กับพวก รวมทั้งนายดิเรก ถึงฝั่ง

สมาชิกรัฐสภา ร่วมกันแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ก็นำไปลงข่าว ซึ่งตามหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ฉบับลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๖ หนังสือพิมพ์บ้านเมืองฉบับลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๖ และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ลงข่าวมีใจความ大意ว่า ขอแก้ไขเพิ่มเติมให้ รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภา ๒๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้ง ๒๐๐ คน และสมาชิกรัฐสภาที่มาจาก การเลือกตั้งสามารถที่จะมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้อีกหลังจาก ครบวาระ ๖ ปี ตามสำเนาภาพถ่ายหนังสือพิมพ์เอกสารหมาย ล.๖ ถึง ล.๘ โดยสมาชิกรัฐสภาที่มา จากการเลือกตั้งขณะนั้นจำนวน ๗๖ คน จะสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๗ ซึ่งถ้าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สมาชิกรัฐสภา ๗๖ คนนี้ เมื่อสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระแล้วก็ไม่อาจสมัครรับเลือกตั้งครั้งถัดไปได้ เพราะจะดำรงตำแหน่ง ติดต่อกันเกิน ๑ วาระไม่ได้ แต่ตามที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ฝ่ายจำเลยก็ได้ยื่นสามฉบับดังกล่าว ฉบับที่หนึ่ง จำเลยที่ ๒ ลงชื่อเป็น ผู้เสนอ (เจ้าหน้าที่รัฐสภาเรียกว่า ผู้เสนอหลัก) ฉบับที่สอง นายประสิทธิ์ โพธิ์สุธน สมาชิกรัฐสภา ลงชื่อเป็นผู้เสนอ และฉบับที่สาม นายดิเรก ถึงฝั่ง สมาชิกรัฐสภา ลงชื่อเป็นผู้เสนอ โดยทั้งสามฉบับ มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกรัฐสภาลงชื่อเป็นผู้ร่วมเสนอครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ซึ่งฉบับที่หนึ่งมีจำนวน ๓๑๔ คน มีปัญหาเกี่ยวข้องกับคดีนี้เฉพาะฉบับที่หนึ่งฉบับ เดียว กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ จำเลยที่ ๒ กับคณะทำหนังสือถึงประธานรัฐสภาเสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช พร้อมบันทึก หลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ โดยระบุด้วยว่า หลักการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้สมาชิกรัฐสภาจากการ

เลือกตั้ง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑) (โดยไม่ได้รับบุมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และไม่มีคำว่า วรรคหนึ่ง หลังมาตรา ๒๔๑ แต่อย่างใด) เหตุผล โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเพื่อให้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีลักษณะเช่นเดียวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และระบุในบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญด้วยว่า กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน ๒๐๐ คน รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาให้สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า ๑ วาระได้ เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑) (โดยไม่ได้รับบุมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และไม่มีคำว่า วรรคหนึ่ง หลังมาตรา ๒๔๑ แต่อย่างใดเช่นเดียวกับหลักการ) ตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข จ.๑๕ จำเลยที่ ๒ ยื่นหนังสือ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ เอกสารหมายเลข จ.๑๕ ที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งงานสารบรรณลงรับวันเดียวกันเวลา ๑๓.๐๕ นาฬิกา แล้วส่งต่อไปยังกลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม ซึ่งงานสารบรรณก็ลงรับวันเดียวกันเวลา ๑๓.๒๐ นาฬิกา และส่งต่อไปยังกลุ่มงานพระราชบัญญัติและยุติ ๑ สำนักงานการประชุม ซึ่งงานสารบรรณก็ลงรับวันเดียวกันเวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ปรากฏว่านางนงค์เยาว์ ประพิน นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานพระราชบัญญัติและยุติ ๑ ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานการประชุม มีใจความว่า ในรัฐสภาขณะนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๔๙๘ คน สมาชิกวุฒิสภา ๑๔๙ คน รวมสมาชิกของทั้งสองสภา ๖๔๗ คน สมาชิกที่ลงชื่อเสนอเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๘ คน สมาชิกวุฒิสภา ๕๖ คน รวม ๓๑๔ คน ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เอกสารครบถ้วน

เนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐแต่อย่างใด เห็นควรนำเสนอเลขาธิการรัฐสภาเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภา อนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับญัตติ ตามสำเนาบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข ๑๘ จากนั้นนายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑ กับนางบุษกร อัมพรประภา ผู้อำนวยการสำนักการประชุม ทำบันทึกละเอียดข้อความลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖ ถึงเลขาธิการรัฐสภาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับ มีใจความดังที่กล่าวมาแล้ว เห็นควรนำกราบเรียนประธานรัฐสภา (ผ่านรองประธานรัฐสภา) พิจารณาอนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมต่อไป ส่งไปยังรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งงานสารบรรณลงรับวันเดียวกันเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา และในวันเดียวกัน นางพรรณนิภา เสริมศรี รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เกษียณว่า กราบเรียน ประธานรัฐสภา (ผ่านรองประธานรัฐสภา) เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๓ ฉบับ และโปรดพิจารณา กำหนดวัน เวลาประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป ส่งต่อไปยังกลุ่มงานประธานวุฒิสภา ซึ่งงานสารบรรณลงรับวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๔๕ นาฬิกา นายนิคม ไวยรัชพานิช ประธานวุฒิสภา ในฐานะรองประธานรัฐสภา ลงชื่อต่อจากนางพรรณนิภา ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖ แล้วส่งต่อไปยังสำนักประธานรัฐสภา นายประสพ บุษราคัม เลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงชื่อต่อจากนายนิคม ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖ แล้วส่งต่อไปยังหน้าห้องประธานรัฐสภา งานสารบรรณลงรับวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๖ ตามสำเนาบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข

จ.๒๑ ต่อมาวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลาช่วงเช้า จำเลยที่ ๑ ยังมิได้เขียนสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา จำเลยที่ ๒ อ้างว่ามีสมาชิกรัฐสภาที่ร่วมลงชื่อทักท้วงว่าร่างบทพร่องโดยขาดสาระสำคัญ ในส่วนที่จะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ ๒ ปี ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนยื่นญัตติแล้ว และข้อนี้ก็ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ จนหนังสือพิมพ์นำข่าวไปลงดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ ๒ กับคณะจึงขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างฉบับที่หนึ่ง โดยการจัดทำร่างฉบับที่หนึ่งเป็นร่างฉบับใหม่ ร่างฉบับใหม่ได้เพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และคำว่า วรรคหนึ่ง หลังมาตรา ๒๔๑ ซึ่งการเพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มีผลว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลง สามารถสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ ๒ ปี เสียก่อนนั่นเอง โดยมีข้อเท็จจริงขณะนั้นว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งจำนวน ๗๖ คน จะสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระในวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๗ ดังกล่าวมาแล้ว ก็จะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ ๒ ปี เสียก่อน หรือก็คือไม่ต้องเว้นวรรค ๒ ปี แต่อย่างไรก็ตาม จำเลยที่ ๒ มอบหมายให้นายอนาวิน แก้วนามชัย ปลัดอำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม ช่วยราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำหน้าที่ช่วยงานคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล (วิปรัฐบาล) อยู่ในขณะนั้น ไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นายอนาวินได้ไปประสานงานกับนายเฮอร์วตร อุ่นกงลาด เจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่หน้าห้องนายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง นายเฮอร์วตรประสานงานไปยังนายศิริโรจน์แล้ว นายอนาวินนำร่างฉบับใหม่ซึ่งเป็นร่างที่ได้จัดทำขึ้นใหม่มอบให้นายศิริโรจน์ นายศิริโรจน์ทราบและเชื่อว่าขณะนั้นร่างเดิม จำเลยที่ ๑ ยังมิได้เขียนสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา จึงรับร่างฉบับใหม่ไว้ มอบให้นางนงค์เยาว์ ประพิน ผู้ได้บังคับบัญชา ตรวจสอบเนื้อหาว่าร่างฉบับใหม่

นางนงค์เยาว์ตรวจดูแล้วร่างฉบับใหม่ได้เพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และเพิ่มคำว่า วรรคหนึ่ง หลัง มาตรา ๒๔๑ จึงได้เขียนด้วยลายมือแทรกเพิ่มคำว่า “มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง” ลงไประหว่างมาตรา ๑๑๕ กับมาตรา ๑๑๗ และเพิ่มคำว่า “วรรคหนึ่ง” หลังมาตรา ๒๔๑ ลงในบันทึกข้อความเอกสาร หมายเลข จ.๒๑ และได้ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานการ ประชุม มีใจความว่า ตามร่างเดิมที่เสนอเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ นั้น กลุ่มงานพระราชบัญญัติ และนิติ ๑ ได้รับการประสานงานและได้รับร่างฉบับใหม่ซึ่งเป็นฉบับที่ปรับแก้ไขแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ร่างฉบับใหม่ได้เพิ่มมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และเพิ่มคำว่า วรรคหนึ่ง หลังมาตรา ๒๔๑ เห็นควรนำเสนอเลขาธิการรัฐสภาเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภาเพื่ออนุญาตบรรจุวาระ การประชุมรัฐสภาต่อไป นายศิโรจน์เกษียนในบันทึกข้อความนี้ว่า เรียน เลขาธิการรัฐสภา เพื่อ โปรดนำกราบเรียนประธานรัฐสภา เพื่ออนุญาตให้ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับแก้ไข ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติมในบันทึกหลักการและในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และคำว่า วรรคหนึ่ง ของมาตรา ๒๔๑ ซึ่งสามารถทำได้ เนื่องจากประธานรัฐสภายังไม่ได้ อนุญาตบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ตาม สำเนาบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๔ ยังไม่ทันได้ส่งไปยังเลขาธิการรัฐสภา แต่ได้มอบให้ นางบุษกร ขณะเดียวกัน จำเลยที่ ๑ ซึ่งทราบว่ามี การนำร่างฉบับใหม่มาสับเปลี่ยนร่างเดิม จึงเรียก นางบุษกรไปพบ ถามว่าการสับเปลี่ยนเป็นร่างฉบับใหม่ทำได้หรือไม่ นางบุษกรให้ถ้อยคำต่อ องค์คณะในการไต่สวนของโจทก์ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) ถึง คำถามนี้ว่า ทำได้ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ข้อ ๓๖ ซึ่งระบุว่า ญัตติซึ่งบรรจุเข้าระเบียบวาระ การประชุมรัฐสภาแล้ว หากผู้เสนอญัตติจะถอนญัตติ หรือจะแก้ไขเพิ่มเติม หรือจะถอนชื่อจากการ

เป็นผู้ร่วมกันเสนอ หรือผู้รับรองจะถอนการรับรองญาติ จะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุม
รัฐสภา จากนั้นจำเลยที่ ๑ เกษียนสั่งต่อจากที่นายประสพลงชื่อในบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข
จ.๒๑ ว่า อนุญาต ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ มีความหมายว่า จำเลยที่ ๑ อนุญาตให้บรรจู่ร่าง
ทั้งสามฉบับเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ซึ่งสำหรับร่างฉบับที่หนึ่งที่อนุญาตให้บรรจู่เข้า
ระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาก็คือร่างฉบับใหม่ดังกล่าว ส่วนร่างเดิมเจ้าหน้าที่รัฐสภาอ้างว่าฝ่าย
จำเลยที่ ๒ รับคืนไปโดยมิได้ทำสำเนาไว้แต่อย่างใด ร่างฉบับใหม่นี้จึงเป็นการนำมาสับเปลี่ยนกับร่าง
เดิมก่อนที่จำเลยที่ ๑ เกษียนสั่งอนุญาตให้บรรจู่เข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา โดยร่างฉบับ
ใหม่นี้มิได้ดำเนินการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาลงชื่อร่วมเสนอใหม่ ไม่ได้
เริ่มต้นด้วยการยื่นที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและงานสารบรรณลงรับใหม่ ทางงาน
ธุรการก็มีได้เดินแฟ้มไปยังงานสารบรรณแล้วลงรับไปที่กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม ที่
กลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑ สำนักการประชุม ที่ห้องรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่
กลุ่มงานประธานวุฒิสภา และที่สำนักประธานรัฐสภา ดังเช่นร่างเดิมแต่อย่างใด จึงมิได้ผ่าน
นางพรณิภา นายนิคมและนายประสพ ส่วนบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ที่
นางนงค์เยาว์จัดทำและลงชื่อ มีนายศิริโรจน์เกษียนตามสำเนาทันทีข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๔
นั้น นางบุษกรมิได้ลงชื่อหรือเกษียนและจำเลยที่ ๑ ก็มิได้เกษียนสั่งแต่อย่างใด จำเลยที่ ๑ คง
เกษียนสั่งอนุญาตในบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๑ ดังกล่าวแล้วเท่านั้น ซึ่งการที่นำร่างฉบับ
ใหม่มาสับเปลี่ยนร่างเดิมนี้นี้ โจทก์ฟ้องตามข้อ ๓.๑ ว่าร่างฉบับใหม่มีเนื้อหาแตกต่างจากร่างเดิมใน
สาระสำคัญ มิได้เป็นการแก้ไขในรายละเอียดหรือแก้ไขเล็กน้อย เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการ
สำคัญที่มีได้เสนอไว้ในญัตติเดิมอันเป็นหลักการเดิม ถือเป็นญัตติใหม่ ซึ่งต้องเสนอเป็นญัตติและ

หลักการเข้ามาใหม่โดยมีสมาชิกรัฐสภาลงชื่อร่วมเสนอใหม่ ไม่อาจใช้วิธีสับเปลี่ยนได้ การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นผลให้รัฐสภาลงมติเห็นชอบให้แก้ไขรัฐธรรมนูญตามเจตนาของจำเลยทั้งสองเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ และฟ้องข้อ ๓.๒ ว่า จำเลยที่ ๑ รู้อยู่แล้วว่าจำเลยที่ ๒ นำร่างที่จัดทำขึ้นใหม่มาสับเปลี่ยนร่างเดิม แต่ก็มิได้สั่งการในบันทึกข้อความฉบับลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ ที่นางนงค์เยาว์บันทึกเกี่ยวกับร่างที่จัดทำขึ้นใหม่ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๔ มิได้แจ้งผู้เสนอเพื่อแก้ไขญัตติเดิมตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๐ แต่เกษียนสั่งในบันทึกข้อความฉบับลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๖ เอกสารหมายเลข จ.๒๑ จึงต้องถือว่าสั่งให้บรรจุร่างเดิมเข้าระเบียบวาระการประชุม แต่ในการประชุมจำเลยที่ ๑ นำร่างฉบับใหม่มาใช้ในการประชุม โจทก์อ้างว่าเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง ต่อมาได้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันจันทร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๓๕ นาฬิกา เป็นการประชุมวาระที่ ๑ ตามรายงานการประชุมได้บันทึกไว้ด้วยว่า จำนวนสมาชิกที่มาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเลิกประชุม ๖๓๙ คน ระหว่างการประชุมมีการประท้วงกันมาก ประชุมไปจนถึงเวลา ๒๒.๕๗ นาฬิกา ก็พักประชุม เริ่มประชุมต่อเวลา ๙.๕๕ นาฬิกา ของวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๖ ประชุมไปจนถึงเวลา ๒๒.๐๓ นาฬิกา ก็พักประชุม เริ่มประชุมต่อเวลา ๙.๓๑ นาฬิกา ของวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ มีการออกเสียงลงคะแนนวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ที่ประชุมมีมติรับหลักการทั้งสามร่าง โดยร่างฉบับที่หนึ่งรับหลักการ ๓๖๗ คน ไม่รับหลักการ ๒๐๔ คนงดออกเสียง ๓๔ คน ซึ่งเสียงที่รับหลักการมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีการตั้งคณะกรรมการของรัฐสภาเพื่อพิจารณาคณะละร่าง รวมสาม

คณะ คณะละ ๔๕ คน เรียบร้อย แต่มีปัญหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติ ซึ่งตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นคณะกรรมการธิการ สมาชิกรัฐสภาผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้เสนอคำแปรญัตติลงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการธิการภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่รัฐสภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไว้เป็นอย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานของที่ประชุมจึงกล่าวว่า “ไม่มีท่านใดเห็นเป็นอย่างอื่น ระยะเวลาแปรญัตติก็ตามข้อบังคับ” แต่นายอรรถพร พลบุตร เสนอให้กำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติภายใน ๖๐ วัน มีผู้โต้แย้งว่าต้อง ๑๕ วัน ตามมติวิปสามฝ่าย จำเลยที่ ๑ จึงขอมติที่ประชุมว่า ๖๐ วัน หรือ ๑๕ วัน โดยขณะนั้นยังไม่มีปัญหาว่านับแต่วันใด ก่อนขอมติที่ประชุมต้องตรวจสอบองค์ประชุมในขณะนั้นก่อน ปรากฏว่าเมื่อตรวจสอบองค์ประชุมแล้ว องค์ประชุมไม่ครบ จำเลยที่ ๑ จึงกล่าวว่า องค์ประชุมไม่ครบ ถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับ เมื่อองค์ประชุมไม่ครบก็ปิดประชุม โดยเลิกประชุมเวลา ๒.๑๕ นาฬิกา ของคืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ตามสำเนารายงานการประชุมเอกสารหมายเลข จ.๕๓ ต่อมาจำเลยที่ ๑ เรียกประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ เพื่อลงมติกำหนดเวลาแปรญัตติ โดยมีประเด็นโต้เถียงกันในที่ประชุมว่า นับแต่วันใดในระหว่างวันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการ หรือนับตั้งแต่วันจะลงมติ คือ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ (วันประชุมครั้งนี้) กับอีกประเด็นมีว่าให้เสนอคำแปรญัตติในกำหนด ๑๕ วัน หรือ ๖๐ วัน สำหรับประเด็นที่ว่านับตั้งแต่วันใดนั้น จำเลยที่ ๑ มิได้ขอมติจากที่ประชุม แต่จำเลยที่ ๑ ได้วินิจฉัยเสียเองก่อนว่าต้องนับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการตามข้อบังคับฯ ข้อ ๙๖ โดยเมื่อ

รัฐสภารับหลักการวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ จึงต้องนับ ๑ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ จากนั้นจำเลยที่ ๑ ขอมติที่ประชุมในประเด็นกำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติ ที่ประชุมมีมติให้เสนอคำแปรญัตติในกำหนด ๑๕ วัน ตามสำเนารายงานการประชุมเอกสารหมายเลข จ.๕๔ ซึ่งถ้านับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการตามที่จำเลยที่ ๑ วินิจฉัยก็จะครบกำหนด ๑๕ วัน ในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งก็คือเหลือเวลาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับจำเลยที่ ๑ เห็นว่าต้องนับตั้งแต่วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ไป ๑๕ วัน ในการวินิจฉัยนับวันของจำเลยที่ ๑ นี้ โจทก์ฟ้องตามคำฟ้องข้อ ๓.๓ ว่า จำเลยที่ ๑ จงใจนับเวลาแปรญัตติย้อนหลัง ทำให้เหลือระยะเวลาให้สมาชิกรัฐสภาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน เป็นการไม่ชอบด้วยข้อบังคับเป็นเหตุให้นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกรัฐสภาไม่อาจยื่นคำแปรญัตติได้ทัน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงปรากฏว่าสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ (จำนวน ๒๐๒ คน) ยื่นคำแปรญัตติทันภายในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

ต่อมามีการพิจารณาชั้นคณะกรรมการธิการของรัฐสภา คณะที่พิจารณาร่างฉบับที่หนึ่งก็พิจารณาไม่ราบรื่นมีปัญหาทักท้วงกันมาก รวมทั้งปัญหาว่าคำแปรญัตติของสมาชิกรัฐสภา ๕๗ คน ขัดกับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ ซึ่งตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ วรรคสาม กำหนดว่า การแปรญัตติต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต่อมาเดือนสิงหาคม ๒๕๕๖ คณะกรรมการธิการของรัฐสภาพิจารณาเสร็จ ต่อไปก็เป็นการประชุมวาระที่สอง จำเลยที่ ๑ บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา เริ่มประชุมตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป การพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา การออกเสียงลงคะแนนใช้บัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ถือเอาเสียงข้างมาก ซึ่งสมาชิกรัฐสภาคนหนึ่งมีบัตรแสดงตนและลงคะแนนเพียงใบเดียว แต่มีการ

กล่าวหาว่ามีสมาชิกรัฐสภาบางราย เช่น นายนิศร ทองธิดราช ใช้บัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ครวละหลายใบในการออกเสียงลงคะแนนในคราวเดียวกัน เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๐ และ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ อันเป็นการแสดงตนและลงคะแนนแทนสมาชิกสภาที่ไม่ได้แสดงตนและลงคะแนนด้วยตนเอง การประชุมรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จสิ้นวาระที่สองทั้งสามร่างเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๖ ตามสำเนารายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เอกสารหมายเลข ๕๕ ถึง ๖๔ ซึ่งต้องรอไว้ ๑๕ วัน เมื่อพ้น ๑๕ วันแล้วให้รัฐสภาพิจารณาเป็นวาระที่สาม จำเลยที่ ๑ กำหนดประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมวาระที่สามในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ แต่ก่อนถึงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ มีสมาชิกสภาไปยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ คำร้อง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับไว้พิจารณาและเรียกตั้งนี้ พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ผู้ร้องที่ ๑ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๒ นายสาย กังกเวคิน กับคณะผู้ร้องที่ ๓ และนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กับคณะ ผู้ร้องที่ ๔ และเรียกประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้อง ที่ ๑ รองประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง ที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๒ โดยผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๖ ผู้ร้องที่ ๓ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๖ และผู้ร้องที่ ๔ ยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๖ นายวันชัย สอนศิริ กับคณะ คือ นายตวง อันทะไชย และนายประสาร มฤคพิทักษ์ ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไปยื่นคำร้องต่อโจทก์ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) ขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำครั้งนี้ ส่วนทางรัฐสภาก็มิได้รอฟังทางศาลรัฐธรรมนูญหรือรอฟังโจทก์ คงประชุมพิจารณาวาระที่สามตามนัดในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ จากนั้นสำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎรทำหนังสือลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๖ ส่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งผ่านรัฐสภาแล้วไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายต่อไป ส่วนศาลรัฐธรรมนูญได้สวนพยานฝ่ายผู้ร้อง ๕ ปาก พยานศาล ๒ ปาก รวม ๗ ปาก เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ แล้ววินิจฉัยเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ สรุปเป็นประเด็นหลักสองประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุผลหลัก ๓ ประการ คือ (๑) ในการพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภา มิได้นำเอาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาบัญชีที่จำเลยที่ ๒ และคณะ เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ (คือ ร่างเดิมตามสำเนาเอกสารหมายเลข จ.๑๕) มาใช้ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ แต่ได้นำร่างที่มีการจัดทำขึ้นใหม่ (คือ ร่างฉบับใหม่ตามสำเนาเอกสารหมายเลข จ.๒๓) ซึ่งร่างฉบับใหม่มีการเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงหลักการที่สำคัญจากร่างเดิมหลายประการ คือ การเพิ่มเติมหลักการโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ จะมีผลทำให้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลง สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้อีกโดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี และมีการดำเนินการในลักษณะที่มีเจตนาปิดข้อเท็จจริงไม่แจ้งข้อความจริงว่า ได้มีการจัดทำร่างขึ้นใหม่ให้สมาชิกรัฐสภาทราบทุกคน เมื่อมิได้นำเอาร่างเดิมมาใช้ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ แต่ได้นำร่างฉบับใหม่ซึ่งมีหลักการแตกต่างจากร่างเดิมที่จำเลยที่ ๒ เสนอหลายประการโดยไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกรัฐสภาร่วมลงชื่อเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่แต่

อย่างไร มีผลเท่ากับว่าการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภารับหลักการตามคำร้องนี้ เป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง (๒) การกำหนดวันแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเมื่อที่ประชุมรัฐสภาในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ลงมติให้กำหนดเวลาแปรญัตติ ๑๕ วัน จำเลยที่ ๑ ได้สรุปให้เริ่มต้นนับย้อนหลังไปโดยให้นับระยะเวลา ๑๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ นั้นไม่ชอบเพราะไม่อาจนับย้อนหลังได้ แต่ต้องนับตั้งแต่วันที่ที่ประชุมมีมติเป็นต้นไป การเริ่มนับระยะเวลาย้อนหลังไปจนทำให้เหลือระยะเวลาขอแปรญัตติเพียง ๑ วัน เป็นการดำเนินการที่ขัดต่อข้อบังคับการประชุมและไม่เป็นกลางจึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ทั้งขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ วรรคสอง ด้วย และ (๓) วิธีการในการแสดงตนและลงมติในการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน แต่จากพยานหลักฐานในการไต่สวนชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑๖๒ (นายนิกร ทองธิราช) ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและออกเสียงลงคะแนนคราวละหลายใบหมุนเวียนใส่เข้าไปในเครื่องอ่านบัตรและกดปุ่มแสดงตนติดต่อกันหลายครั้ง รับฟังได้ว่ามีสมาชิกวุฒิสภาหลายรายมิได้มาออกเสียงลงมติในที่ประชุมรัฐสภาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ (คือฉบับที่หนึ่ง) แต่ได้มอบให้สมาชิกวุฒิสภาบางรายใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม และขัดต่อข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มีลักษณะเป็นการ

กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย นายอุทัย ยอดมณี ผู้ประสานงานเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ต่อโจทก์อีกคำร้องหนึ่ง ต่อมาวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ โจทก์มีมติให้ไต่สวนข้อเท็จจริง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ แจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีหนังสือลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอร่างรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับคืนอ้างเหตุว่าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบ และเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภาในคราวนี้ยังมีการร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๔ ด้วย โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้าน ทำหนังสือลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๖ ขอให้ถอดถอนนายนิคม ไวยรัชพานิช ออกจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ระบุว่านายนิคม ประธานวุฒิสภา ทำหน้าที่รองประธานรัฐสภา ที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ทำหนังสือลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๖ ขอให้ถอดถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากตำแหน่ง และนายอภิสิทธิ์ร่วมกับคณะ ๑๔๔ คน ทำหนังสือลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๘๓ คน ออกจากตำแหน่ง ประธานวุฒิสภามีหนังสือลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ ส่งเรื่องถอดถอนไปยังโจทก์ ต่อมาวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ต่อมาเลขาธิการ

คณะรัฐมนตรี มีหนังสือลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๗ ส่งร่างรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับคืนสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ระบุด่วนความด้วยว่า สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งสำนักกราชเลขาธิการเพื่อขอถอนร่าง สำนักกราชเลขาธิการแจ้งว่าได้้นำความกราบบังคมทูลทราบแล้ว จึงขอส่งร่างคืน วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่ต่อมาวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นั้นไม่ชอบ ต่อมาวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นางสาวยิ่งลักษณ์พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เกิดรัฐประหาร วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกไม่เกิน ๒๒๐ คน ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ต่อมาเดือนมกราคม ๒๕๕๘ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาประชุมดำเนินกระบวนการเพื่อถอดถอนนายนิคม ไวยรัชพานิช ออกจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อถอดถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภา จำเลยที่ ๑ ได้ไปชี้แจงต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ แล้วสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘ ไม่ถอดถอนนายนิคมออกจากตำแหน่งและไม่ถอดถอนจำเลยที่ ๑ ออกจากตำแหน่ง ตามสำเนารายงานการประชุมเอกสารหมายเลข ล.๓ ถึง ล.๕ และมีมติเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถอดถอนจำเลยที่ ๒ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่ง ตามสำเนาบันทึกการประชุมเอกสารหมายเลข จ.๓๕ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ ทางโจทก์แจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลย

ทั้งสอง วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ โจทก์มีมติว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองมีมูลความผิดทางอาญาฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๒๓/๑ ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙ ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีอาญานายนิศร ทองธีราช และจำเลยทั้งสอง อัยการสูงสุดเห็นว่า ส่วนงานการไต่สวนยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ จึงมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ แจ้งโจทก์ และตั้งคณะกรรมการไต่สวนหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมรวมทั้งให้ไต่สวนบุคคลเพิ่มเติมอีก ๕ คน แล้วอัยการสูงสุดกับโจทก์ตั้งคณะกรรมการร่วม (คณะกรรมการร่วม) ฝ่ายละ ๔ คน ประชุมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑ จากนั้นได้รวบรวมพยานเอกสารและสอบคำให้การพยานสองคน คือ นายพิฑูร พุ่มหิรัญ อดีตเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และนางสาวปิยวรรณ บุญยิ่ง ผู้รับมอบหมายจากเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ประชุมครั้งที่สามเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะทำงานฝ่ายผู้แทนโจทก์เห็นว่าพยานหลักฐานที่รวบรวมได้เพียงพอสามารถดำเนินคดีจำเลยทั้งสองตามมาตรา ๑๒๓/๑ ได้แล้ว ส่วนคณะทำงานฝ่ายผู้แทนอัยการสูงสุดขอรับเอกสารหลักฐานทั้งหมดไปพิจารณาทำความเข้าใจเสนออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาต่อไป แล้วทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ ทำความเห็นเสนออัยการสูงสุดว่า เห็นควรไม่รับดำเนินคดีจำเลยทั้งสองตามมาตรา ๑๒๓/๑ ระหว่างนั้น คือ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญานายนิศร ทองธีราช ต่อ

ศาลนี้ว่านายนิศรนำบัตรประจำตัวและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นบัตรจริงของนายนิศรและของสมาชิกรัฐสภารายอื่นหลายใบมาใช้แสดงตนและออกเสียงลงคะแนนของตน และแสดงตนและออกเสียงแทนสมาชิกรัฐสภารายอื่นในวันที่ ๑๐ และ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยทั้งสอง อัยการสูงสุดมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ เห็นชอบว่าพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์เพียงพอรับดำเนินการฟ้องจำเลยทั้งสองตามมาตรา ๑๒๓/๑ คณะทำงานร่วมได้ประชุมกันอีกเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๒ มีมติว่าเป็นกรณีที่คณะทำงานร่วมไม่อาจหาข้อยุติได้ โจทก์จึงฟ้องเองเป็นคดีนี้โดยฟ้องเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๓

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๑ หรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษาโดยมติเสียงข้างมาก เห็นว่า เหตุที่จำเลยที่ ๒ ดำเนินการให้มีการนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม จำเลยที่ ๒ เบิกความยืนยันว่า เนื่องจากมีสมาชิกรัฐสภาที่ร่วมลงชื่อหักท้วงว่าร่างบกพร่องโดยขาดสาระสำคัญในส่วนที่จะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนยื่นญัตติและข้อนี้ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ จนหนังสือพิมพ์ลงข่าวตามสำเนาหนังสือพิมพ์เอกสารหมายเลข ล.๖ ถึง ล.๘ ดังกล่าวแล้ว โดยจำเลยที่ ๒ มีนายชวลิต วิชยสุทธิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นหนึ่งในคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล (วิปรัฐบาล) ขณะเกิดเหตุ และนายดิเรก ถึงฝั่ง สมาชิกวุฒิสภาและเป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา (วิปวุฒิสภา) คนที่หนึ่ง ขณะเกิดเหตุมาเบิกความยืนยันตามที่จำเลยที่ ๒ เบิกความยืนยัน และนอกจากความข้อนี้ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์เอกสารหมายเลข ล.๖ ถึง ล.๘ แล้ว ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๘๖

กำหนดว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบันทึกประกอบดังต่อไปนี้

(๑) หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (๒) เหตุผลในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๓) บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ปรากฏตามร่างเดิมว่า ในบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญได้ระบุไว้ด้วยว่า กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ๒๐๐ คน รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาให้สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า ๑ วาระได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามสำเนาหนังสือเอกสารหมายเลข จ.๑๕ การที่มีข้อความระบุว่า รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาให้สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า ๑ วาระได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นการแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่า เป็นกรณีที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ติดต่อกันได้โดยไม่ต้องเว้นวรรค เพียงแต่ร่างเดิมมิได้ระบุว่าแก้ไขตรงมาตราใดที่มีข้อความตามนัยให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาติดต่อกันได้ อันเป็นการบกพร่องในการร่างของร่างเดิม เมื่อร่างฉบับใหม่ได้ระบุว่าแก้ไขตรงมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง ก็เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้ตรงกันกับที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนยื่นญัตติตามที่ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และตามความที่ระบุไว้ในบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวนั่นเอง ความข้อนี้จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรยืนยันว่า จำเลยที่ ๒ ได้แจ้งแก่คณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล (วิปรัฐบาล) ให้ทราบถึงข้อบกพร่อง และได้แก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามที่ได้หารือและที่ได้แถลงข่าวกันไว้แล้ว ขอให้รัฐบาลช่วยแจ้งสมาชิกวุฒิสภาทราบด้วยและขอแก้ไขให้เป็นไปตามที่ได้หารือกันไว้ อันเป็นการกระทำโดยเปิดเผย และในการประชุมรัฐสภาวาระที่หนึ่งซึ่งจำเลยที่ ๒ เป็นผู้เสนอ

ญัตติอภิปรายก่อน อภิปรายหลักการและเหตุผลตามความในร่างฉบับใหม่ ไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกที่ร่วมลงชื่อเสนอญัตติตามร่างเดิมหักท้วงแต่อย่างใด เชื่อว่าจำเลยที่ ๒ เพียงแต่ต้องการแก้ไขร่างเดิมเพียงเพื่อให้มีเนื้อความถูกต้องตรงตามความประสงค์ของสมาชิกที่ลงชื่อเสนอมาเท่านั้น หาใช่จำเลยที่ ๒ มีเจตนาที่จะแก้ไขเองตามความประสงค์ส่วนตัวของจำเลยที่ ๒ ทั้งจำเลยที่ ๒ มิได้ใช้อิทธิพลหรืออำนาจครอบงำสั่งการใด ๆ ในทางบังคับเจ้าหน้าที่ของรัฐสภาให้จำยอมในการดำเนินการเรื่องนี้ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสภายินยอมให้จำเลยที่ ๒ นำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนได้ พร้อมทั้งคืนร่างเดิมแก่ฝ่ายจำเลยที่ ๒ ไปเช่นนี้ มีเหตุผลให้เชื่อได้ว่าจำเลยที่ ๒ เข้าใจว่าเป็นกรณีที่สามารทำได้ตามปกติ ส่วนจำเลยที่ ๑ ที่จำเลยที่ ๑ ให้การและเบิกความต่อศาลนี้ว่า พยานที่โจทก์ไต่สวนก็ดี ที่เบิกความต่อศาลนี้ก็ดี ที่เป็นข้าราชการประจำรัฐสภาหรืออดีตข้าราชการประจำรัฐสภา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง ต่างให้ถ้อยคำตรงกันและสอดคล้องกันว่า ตราบใดที่ประธานรัฐสภายังมิได้สั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ผู้เสนอญัตติย่อมแก้ไขเพิ่มเติมได้เสมือนนั้น พิจารณาแล้ว พยานให้ถ้อยคำต่อโจทก์ไว้เช่นนั้นจริง เช่น นายจ่านงค์ สวมประจำ ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๗ ว่า ปี ๒๕๓๕ ถึง ๒๕๔๔ พยานดำรงตำแหน่ง รองเลขาธิการวุฒิสภา จากนั้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ ถึง ๒๕๔๕ พยานดำรงตำแหน่ง เลขาธิการวุฒิสภา จนเกษียณอายุราชการ ปี ๒๕๕๑ ถึง ๒๕๕๔ ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา สรรหาด้านวิชาการ ขณะให้ถ้อยคำเป็นข้าราชการบำนาญ พยานให้ถ้อยคำและมอบเอกสารประกอบการให้ถ้อยคำ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องข้อ ๓.๑ ให้ถ้อยคำสรุปว่า สมาชิกรัฐสภาที่ได้ลงชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถขอแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่เสนอได้ก่อนที่ประธานรัฐสภาอนุญาตบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา การแก้ไขเพิ่มเติมอาจกระทำได้ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๓๖ ดังนี้ ๑. การลงชื่อกำกับกับการแก้ไขของผู้เสนอหลักในร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ โดยส่วนใหญ่เป็นกรณีที่เป็นการแก้ไขเล็กน้อย ๒. การทำบันทึกว่ามีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสนอหลักทราบว่ามีประเด็นใดบ้าง และให้ผู้เสนอหลักลงชื่อกำกับ ในกรณีนี้ผู้เสนอหลักสามารถลงชื่อกำกับ การแก้ไขในร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ หรือจะจัดทำร่างรัฐธรรมนูญหรือร่าง พระราชบัญญัติฉบับใหม่มาเปลี่ยนก็ได้ โดยยังคงใช้เลขรับเดิม ๓. ผู้เสนอหลักจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่มาเปลี่ยนกับร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิมได้ ซึ่งอาจเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้าที่ผิด หรือจะจัดทำร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ทั้งฉบับ ก็ได้ โดยยังคงใช้เลขรับเดิม ๔. ผู้เสนอหลักมีหนังสือขอร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติไป ปรับปรุงแก้ไข โดยผู้เสนอหลักจะจัดทำร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่มาเปลี่ยน โดย ยังคงใช้เลขรับเดิม และ ๕. ผู้เสนอหลักขออนุญาตร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติออกไปก่อน แล้วเสนอกลับเข้ามาใหม่ กรณีนี้ถือว่าผู้เสนอได้ถอนร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติออกไป แล้วจึงต้องใช้เลขรับใหม่ ทางปฏิบัติที่ผ่านมาเคยมีกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่าง พระราชบัญญัติ ก่อนบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม ได้แก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่เสนอไว้แล้วในเรื่อง ที่เป็นสาระสำคัญ ด้วยการเอาร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยน สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร ก็ดำเนินการเปลี่ยนให้ โดยยังคงใช้การลงชื่อของผู้ที่ร่วมเสนอเดิมและเลขรับหนังสือ เดิม เช่น ร่างพระราชบัญญัติโคนมและผลิตภัณฑ์นม พ.ศ. (นายนิยม วรปัญญา กับคณะ พรรคเพื่อไทย เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางอานิก อัมระนันท์ กับคณะ พรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนร่วม บรรเทาความเสียหายต่อพืชผลผลิตเกษตรกรรม พ.ศ. (นายสุขวิชาญ มุสิกกุล กับคณะ

พรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้เสนอ) เป็นต้น ตามสำเนาบันทึกปากคำพยานเอกสารหมายเลข ๙๐ นายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑ สำนักงานประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗ และเบิกความต่อศาลนี้เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ สรุปได้ว่า ก่อนที่ประธานรัฐสภาอนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ผู้เสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมญัตติได้ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติม มีแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา ๕ แนวทาง คือ ๑. กรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบข้อบกพร่องเกี่ยวกับญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือร่างของพระราชบัญญัติ ทางเจ้าหน้าที่จะประสานไปยังผู้เสนอหลัก เพื่อให้ลงชื่อกำกับในที่ที่มีการแก้ไข โดยไม่จำเป็นต้องลงรับหนังสือใหม่ หรือให้สมาชิกที่ร่วมลงชื่อลงชื่อเสนอใหม่อีกครั้ง ๒. กรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบข้อบกพร่องหลายประเด็น เจ้าหน้าที่ก็จัดทำบันทึกไปยังผู้เสนอหลัก แจ้งว่ามีประเด็นที่สมควรแก้ไขก็ประเด็น ผู้เสนอหลักสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธี เช่น ลงชื่อกำกับในประเด็นที่แก้ไข หรือแก้ไขโดยเปลี่ยนเฉพาะหน้าที่มีการแก้ไข หรือนำญัตติหรือร่างกฎหมายฉบับใหม่มาเปลี่ยน โดยไม่จำเป็นต้องลงรับหนังสือใหม่หรือให้สมาชิกที่ร่วมลงชื่อลงชื่อเสนอใหม่อีกครั้งหนึ่ง ๓. กรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วไม่พบข้อบกพร่อง แต่ผู้เสนอหลักประสงค์จะแก้ไขปรับปรุงผู้เสนอหลักก็นำร่างกฎหมายเฉพาะหน้าที่ต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือนำร่างกฎหมายทั้งฉบับมาเปลี่ยน โดยไม่จำเป็นต้องลงรับหนังสือใหม่หรือให้สมาชิกที่ร่วมลงชื่อลงชื่อเสนอใหม่อีกครั้งหนึ่ง ๔. กรณีผู้เสนอหลักทำหนังสือขอนำร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินำกลับไปปรับปรุงแก้ไข โดยผู้เสนอหลักจะนำร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงแล้วกลับคืนมา โดยไม่จำเป็นต้องลงรับหนังสือใหม่หรือให้

สมาชิกที่ร่วมลงชื่อลงชื่อเสนอใหม่อีกครั้งหนึ่ง และ ๕. กรณีผู้เสนอหลักขอถอนร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติออกไป แล้วผู้เสนอหลักเสนอร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติกลับมาใหม่ กรณีนี้ต้องลงเลขรับหนังสือใหม่ พร้อมทั้งให้สมาชิกร่วมลงชื่อใหม่ด้วย ตามสำเนาบันทึกปากคำพยานเอกสารหมายเลข ๒๐ และ จ.๙๑ นางบุษกร อัมพรประภา ผู้อำนวยการสำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗ และเบิกความต่อศาลนี้เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔ สรุปได้ว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การแก้ไขร่างพระราชบัญญัติและญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มี ๕ แนวทาง คือ ๑. กรณีแก้ไขเล็กน้อย ผู้เสนอหลักจะเป็นผู้ลงชื่อรับรองการแก้ไข ๒. กรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบว่ามีข้อบกพร่อง จะนำเอกสารให้ผู้เสนอหลักแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นการประสานงานแก้ไข โดยมีได้มีการลงเลขรับใหม่ ๓. กรณีผู้เสนอหลักประสงค์ขอแก้ไขเพิ่มเติม สามารถทำได้โดยลงชื่อกำกับหรือเปลี่ยนร่างใหม่หรือเปลี่ยนเฉพาะหน้าที่มีการแก้ไข ๔. กรณีร่างมีข้อบกพร่องมาก ผู้เสนอหลักจะมีหนังสือขอรับร่างกลับคืนเพื่อเสนอใหม่ ซึ่งกรณีนี้ก็ยังคงใช้เลขรับเดิม โดยมีได้มีการลงเลขรับใหม่ และ ๕. กรณีมีการขอถอนร่างกลับคืนไป ถือว่าการเสนอร่างได้ยุติแล้ว กรณีนี้หากจะเสนออีกต้องเสนอร่างเข้ามาใหม่ คดีนี้เมื่อร่างที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเปลี่ยนเป็นร่างฉบับใหม่ นางนงค์เยาว์ ประพิน นิติกรเจ้าของเรื่องได้ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ เสนอผ่านผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑ และเสนอมายังพยานขณะที่เอกสารยังอยู่ที่พยาน เวลาประมาณ ๑๐ ถึง ๑๑ นาฬิกา จำเลยที่ ๑ เชิญพยานไปพบ พยานจึงนำเรื่องที่จำเลยที่ ๒ ขอแก้ไขเรียนให้จำเลยที่ ๑ ทราบ จำเลยที่ ๑ สอบถามพยานว่ากระทำได้หรือไม่ ซึ่งพยานตรวจสอบร่างแล้วเห็นว่าแก้ไขได้และร่างที่นำมาเปลี่ยนมิได้ขัดกับหลักการที่เสนอไว้แต่เดิมแต่อย่างใด จึงแจ้งจำเลยที่ ๑ ว่าทำได้ตามข้อบังคับการ

ประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ ตามสำเนาบันทึกปากคำพยานเอกสารหมาย จ.๒๒ นายธงชัย ดุลยสุข ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๗ ว่าพยานรับราชการตำแหน่งนิติกร ๓ สำนักงานการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ จนถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาด้านกฎหมาย (นิติกรทรงคุณวุฒิ) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (นักบริหารระดับสูง) ซึ่งได้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายมาตลอดระยะเวลาการทำงานกว่า ๓๐ ปี กรณีที่ตรวจสอบพบร่างกฎหมายที่เสนอมีข้อบกพร่อง เจ้าหน้าที่จะประสานไปยังผู้เสนอหลัก เพื่อให้ผู้เสนอหลักมาแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งไม่ขัดต่อข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ เพราะเป็นการดำเนินการก่อนที่ประธานรัฐสภาพิจารณาอนุญาตบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวเป็นหลักและแนวทางที่ยึดถือมาโดยตลอดไม่เลือกปฏิบัติว่าพรรคใดเป็นรัฐบาลว่าผู้เสนอหลักถือเป็นเจ้าของเรื่อง ส่วนผู้ร่วมลงชื่อถือเป็นผู้ร่วมลงชื่อเสนอด้วยเท่านั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงติดต่อประสานงานกับผู้เสนอหลัก ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติดังกล่าวนำมาใช้ในกรณีที่ผู้เสนอหลักประสานขอแก้ไขมายังเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นเดียวกัน และไม่ว่าผู้เสนอหลักขอแก้ไขมากหรือแก้ไขเล็กน้อย ก็สามารถทำได้ไม่ขัดกับข้อ ๓๖ และโดยธรรมเนียมการปฏิบัติการแก้ไขดังกล่าวผู้ร่วมลงชื่อไม่จำเป็นต้องลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมอีกแต่อย่างใด แต่หากเป็นการถอนร่างที่เสนอทั้งฉบับและไม่นำกลับมาเสนอใหม่ จะมีการถอนเลขรับสารบรรณ กรณีเช่นนี้หากประสงค์จะเสนอร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวอีกจะต้องให้สมาชิกลงชื่อเสนอใหม่ทั้งฉบับ ตามสำเนาบันทึกปากคำผู้ให้ถ้อยคำเอกสารหมาย จ.๑๐๒ นายสุวิจักขณ์ นาควิชะชัย เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๗ ว่าในทางปฏิบัติ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติ หรือร่าง

รัฐธรรมนูญ ผู้เสนอหลักสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ก่อนประธานรัฐสภาสั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา โดยติดต่อเจ้าหน้าที่เจ้าของเรื่องเพื่อขอแก้ไข หรือหากเจ้าหน้าที่พบข้อบกพร่องก็จะประสานผู้เสนอหลักเพื่อขอแก้ไข ตามสำเนาบันทีกปากคำผู้ให้ถ้อยคำเอกสารหมายเลข ๙๘ นางนรรรัตน์ พิมเสน เลขาธิการวุฒิสภา ให้ถ้อยคำต่อโจทก์เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ ว่าเมื่อมีการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ก่อนประธานรัฐสภาพิจารณาอนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม ผู้เสนอหลักสามารถแก้ไขปรับปรุงญัตติที่เสนอได้ แต่หากประธานรัฐสภาได้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมแล้ว การจะแก้ไขญัตติจะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุมรัฐสภา ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ ตามสำเนาบันทีกปากคำพยานเอกสารหมายเลข ๙๓ นอกจากนี้เมื่อโจทก์ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีอาญา อัยการสูงสุดเห็นว่าสำนวนการไต่สวนยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ จึงมีการตั้งคณะทำงานร่วมกัน รวบรวมเอกสารเพิ่มเติม และสอบคำให้การพยานเพิ่มเติม ๒ ปาก คือ นายพิฑูร พุ่มหิรัญ อดีตเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร ก็ให้การว่า กรณีที่มีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติทำได้ทั้ง ๕ แนวทางซึ่งรวมทั้งนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม ทำนองเดียวกันกับที่นายจำนงค์ สวมประคำ นายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์ และนางบุษกร อัมพรประภา ให้ถ้อยคำดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางปฏิบัติจริงที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการ ไม่มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในที่ใด แต่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมาเป็นระยะเวลานาน และนางสาวปิยวรรณ บุญยิ่ง ผู้รับมอบหมายจากเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก็ให้การว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีธรรมเนียมปฏิบัติ ๕ แนวทางทำนองเดียวกับที่นายจำนงค์ นายศิริโรจน์ และนางบุษกรให้ถ้อยคำดังกล่าวข้างต้น ซึ่งก็รวมทั้งนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม ก่อนประธานรัฐสภาสั่งบรรจุเข้า

ระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ไม่ว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อยหรือแก้ไขในสาระสำคัญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรชี้แจงว่า กรณีร่างพระราชบัญญัติสามฉบับดังที่นายจำนงค์ให้ถ้อยคำต่อโจทก์ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้เสนอหลักจัดทำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม โดยใช้เลขรับเดิมและลายมือชื่อสมาชิกที่ลงไว้เดิม และนอกจากสามฉบับนี้แล้วยังได้รวบรวมร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. นายเจริญ จรรย์โกมล กับคณะ พรรคพลังประชาชน เป็นผู้เสนอ ก็แก้ไขโดยผู้เสนอหลักจัดทำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม โดยยังคงใช้เลขรับเดิมและลายมือชื่อสมาชิกที่ลงไว้เดิม และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ประชาชน ๗๑,๕๔๓ คน เป็นผู้เสนอ โดยมีนายเหวง โตจิราการ เป็นผู้แทนการเสนอกฎหมาย ประธานรัฐสภาตรวจสอบพบข้อบกพร่อง คือ เพียงแต่ระบุชื่อหมวดและเลขมาตรา มิได้เป็นไปตามรูปแบบการเสนอร่างกฎหมายที่จะต้องระบุเนื้อหาที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกในแต่ละมาตรา จึงดำริให้ผู้แทนการเสนอกฎหมายดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามรูปแบบการเสนอร่างกฎหมาย เห็นได้ว่า พยานดังกล่าวเป็นข้าราชการประจำและเคยเป็นข้าราชการประจำ เป็นผู้ปฏิบัติราชการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง และต่างก็ได้ปฏิบัติราชการที่รัฐสภามายาวนานหลายสิบปี ขณะนายธงชัยพยานโจทก์ให้ถ้อยคำก็ดี ขณะนายพิฑูรกับนางสาวปิยวรรณให้การก็ดี เป็นเวลาหลังจากรัฐประหาร ซึ่งนายกรัฐมนตรีและจำเลยทั้งสองที่สังกัดพรรคเพื่อไทยหลุดพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ส่วนนายศิโรจน์ นางบุษกร และนายสุวิจักขณ์ แม้ให้ถ้อยคำต่อโจทก์ก่อนเกิดการรัฐประหาร แต่ก็มาเบิกความต่อศาลนี้เป็นพยานโจทก์ยืนยันตามที่เคยให้ถ้อยคำต่อโจทก์ สำหรับนายจำนงค์และนางนรรัตน์ แม้โจทก์ไม่ได้อ้างมาเบิกความต่อศาล แต่ก็ให้ถ้อยคำต่อโจทก์ในทิศทางเดียวกันกับนายศิโรจน์และนางบุษกร กรณีจึงไม่มีเหตุให้ระวางสงสัยว่าพยานดังกล่าวมานี้มีส่วนได้เสียหรือให้ถ้อยคำหรือให้

การช่วยเหลือหรือปรักปรำฝ่ายใด ถ้อยคำคำให้การและคำเบิกความของพยานดังกล่าวนี้มีน้ำหนักให้รับฟัง เชื่อว่าเบิกความตามจริง ข้อเท็จจริงจึงรับฟังตามถ้อยคำ คำให้การ และคำเบิกความของพยานดังกล่าวนี้ได้ว่า พยานดังกล่าวนี้รวมทั้งเจ้าหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องเข้าใจและเชื่อว่า ตราบใดที่ประธานรัฐสภายังมิได้สั่งอนุญาตให้บรรจุยุติเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา ผู้เสนอญัตติหลักแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่เสนอไว้เดิมได้ ไม่ว่าแก้ไขมากหรือแก้ไขเล็กน้อย ส่วนวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในข้อใด ไม่มีการกำหนดไว้ว่าถ้าแก้ไขเพิ่มเติมเล็กน้อยทำได้ และไม่มีการกำหนดไว้ว่าถ้าแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญทำไม่ได้ แต่มีแนวทางที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนานหลายปีว่า แก้ไขเพิ่มเติมได้ ๕ แนวทางดังกล่าวซึ่งรวมทั้งการนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม ซึ่งมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาชัดเจน ๕ ตัวอย่างดังกล่าว เมื่อฝ่ายผู้เสนอหลักนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยน พยานดังกล่าวและหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินการเปลี่ยนให้ ไม่รู้สึกหรือกังวลว่ากระทำโดยมิชอบแต่ประการใด เพราะเป็นการกระทำตามที่เคยกระทำสืบทอดกันมา ดังจะเห็นได้จากการที่เมื่อจำเลยที่ ๑ เชิญนางบุษกรไปพบและสอบถามนางบุษกรว่า การนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิมทำได้หรือไม่ นางบุษกรก็ตอบทันทีว่าทำได้ ซึ่งก็นับว่ามีเหตุผลให้จำเลยที่ ๑ เชื่อว่าทำได้ และตามเหตุผลจำเลยที่ ๑ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย รองประธานสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ล่าสุดประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานรัฐสภาตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ (วันยุบสภา) หากจำเลยที่ ๑ ไม่เชื่อว่าทำได้ หรือเชื่อว่าทำไม่ได้ จำเลยที่ ๑ ก็ให้ฝ่ายจำเลยที่ ๒ ไปดำเนินการเสนอร่างเข้ามาใหม่โดยให้สมาชิกรัฐสภาร่วมลงชื่อเสนอญัตติเข้ามาใหม่ก็ทำได้โดยง่าย

เพราะจำเลยทั้งสองสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันและผู้ร่วมลงชื่อเสนอญัตติส่วนใหญ่ก็สังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับจำเลยทั้งสอง ซึ่งเชื่อได้ว่าจำเลยที่ ๑ รู้ถึงการเปลี่ยนร่างเดิมเป็นร่างฉบับใหม่ รวมทั้งรู้ตัวว่าร่างเดิมบกพร่องในการร่าง ที่มีได้ร่างแก้ไขเพิ่มเติมวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาให้สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า ๑ วาระได้ จำเลยที่ ๑ จึงอนุญาตให้นำร่างฉบับใหม่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา การที่นางบุษกรตอบคำถามจำเลยที่ ๑ ว่าทำได้ก็คือการที่จำเลยที่ ๑ มิได้ให้ฝ่ายจำเลยที่ ๒ ไปดำเนินการเสนอญัตติเข้ามาใหม่ก็ดี จึงมีเหตุผลให้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ เชื่อว่าทำได้ ซึ่งการกระทำของจำเลยทั้งสองในส่วนนี้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีผลเท่ากับการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภารับหลักการเป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม เห็นว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองจะเป็นความผิดอาญาตามคำฟ้องข้อ ๓.๑ ต้องมีข้อเท็จจริงให้รับฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองมีเจตนาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติใดๆ ในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ และมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือมิฉะนั้นก็มีเจตนาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งก็คือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่ตามข้อเท็จจริงดังที่ได้วินิจฉัยมารับฟังได้ว่า มีข้อสรุปที่ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนยื่นร่างเดิมแล้วว่าจะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี ดังที่ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนตั้งแต่ก่อนวันยื่นร่างเดิมสองวัน ทั้งได้ระบุความตามนัยนี้ไว้ในบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแห่งร่างเดิมด้วยแล้ว แต่ร่างเดิมมิได้ระบุว่าแก้ไขตรงมาตราใดที่มีข้อความตามนัยให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาติดต่อกันได้ อันเป็นการ

บทพร้องในการร่างของร่างเดิม เมื่อจำเลยที่ ๒ ทราบข้อบกพร่อง ก็ดำเนินการจัดทำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิม ร่างฉบับใหม่ได้ระบุแก้ไขตรงมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้ตรงกันกับที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนยื่นร่างเดิมเพื่อจะได้มีเนื้อความถูกต้องตรงตามความประสงค์ของสมาชิกที่ลงชื่อเสนอมา หาใช่จำเลยที่ ๒ มีเจตนาที่จะแก้ไขเองตามความประสงค์ส่วนตัวของจำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๒ เข้าใจว่าการแก้ไขด้วยวิธีการนำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิมสามารถทำได้ จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๒ มีเจตนาและเจตนาพิเศษดังกล่าว การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงไม่เป็นการผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๑ ส่วนจำเลยที่ ๑ ก็มีเหตุผลให้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ เชื่อว่านำร่างฉบับใหม่มาเปลี่ยนร่างเดิมได้ จึงอนุญาตให้นำร่างฉบับใหม่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาและเจตนาพิเศษดังกล่าว การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เป็นการผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๑ เช่นกัน

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๒ หรือไม่ องค์คณะผู้พิพากษาโดยมติเสียงข้างมาก เห็นว่า การที่จำเลยที่ ๑ นำร่างฉบับใหม่ที่จำเลยที่ ๒ เสนอ เป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่จำเลยที่ ๑ เชื่อว่าผู้เสนอญัตติสามารถแก้ไขญัตติได้หากประธานรัฐสภายังไม่ได้สั่งอนุญาตให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา แม้โจทก์บรรยายฟ้องการกระทำของจำเลยที่ ๑ ส่วนนี้ตามคำฟ้องข้อ ๓.๒ แยกต่างหากจากคำฟ้องข้อ ๓.๑ ก็ตาม แต่จำเลยที่ ๑ ก็มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ข้อที่จำเลยที่ ๑ มิได้สั่งอนุญาตให้นำร่างฉบับใหม่บรรจุวาระการประชุมโดยขัดแจ้งลงในบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๔ ก็ได้ความว่า นางบุษกรมิได้เสนอบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๔ ต่อจำเลยที่ ๑ ทั้งร่างเดิมฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐสภาก็ได้คืนแก่ฝ่ายจำเลยที่ ๒ ไปก่อนแล้ว การที่จำเลยที่ ๑ สั่งอนุญาตในบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๒๑ จึง

เป็นการส่งไปโดยถือว่าได้มีการแก้ไขญัตติเดิมเป็นร่างฉบับใหม่เพียงฉบับเดียวแล้วนั่นเอง หาใช้ว่า
 จำเลยที่ ๑ มีเจตนาจะให้ใช้ร่างเดิมบรรจุระเบียบวาระการประชุม เพราะขณะนั้นจำเลยที่ ๑ ยังเชื่อ
 อยู่ว่าสามารถเปลี่ยนเป็นร่างฉบับใหม่ได้ ย่อมไม่มีเหตุที่จำเลยที่ ๑ จะสั่งอนุญาตให้นำร่างเดิมมา
 บรรจุวาระการประชุมอีกแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ต่อมาจำเลยที่ ๑ นำร่างฉบับใหม่เสนอให้ที่
 ประชุมรัฐสภาพิจารณาก็เป็นไปตามที่จำเลยที่ ๑ สั่งและเชื่อมาแต่ต้น ดังนั้น การกระทำของจำเลย
 ที่ ๑ ตามคำฟ้องข้อ ๓.๒ ย่อมถือไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑ มีเจตนาและเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความ
 เสียหายแก่สมาชิกที่ร่วมพิจารณาญัตติดังกล่าวในขณะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
 เช่นกัน จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๒

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยข้อสุดท้ายว่า จำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๓
 หรือไม่ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ จงใจนับเวลาแปรญัตติย้อนหลัง ทำให้เหลือระยะเวลาให้สมาชิก
 รัฐสภาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน เป็นการไม่ชอบด้วยข้อบังคับ เป็นเหตุให้นายนิพิฏฐ์
 อินทรสมบัติ สมาชิกรัฐสภา ไม่อาจยื่นคำแปรญัตติได้ทัน ปัญหานี้ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้
 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยในการประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ ต่อเนื่องมาจนถึง
 กลางคืนของคืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ มีการออกเสียงลงคะแนนวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการที่
 ประชุมมีมติรับหลักการทั้งสามร่าง มีการตั้งคณะกรรมการธิการของรัฐสภา คณะละร่าง สามคณะ
 คณะละ ๔๕ คน ไม่มีปัญหา มามีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติ ซึ่งตามข้อบังคับ
 การประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
 เพิ่มเติมขึ้นคณะกรรมการ สมาชิกรัฐสภาผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
 ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนด ๑๕ วัน นับ

แต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่รัฐสภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไว้เป็นอย่างอื่น ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานของที่ประชุมกล่าวว่า “ไม่มีท่านใดเห็นเป็นอย่างอื่น ระยะเวลาแปรญัตติก็ตามข้อบังคับ” แต่นายอรรถพร พลบุตร เสนอให้กำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติภายใน ๖๐ วัน มีผู้โต้แย้งว่าต้อง ๑๕ วัน ตามมติวิปสามฝ่าย จำเลยที่ ๑ จึงขอมติที่ประชุมว่า ๖๐ วัน หรือ ๑๕ วัน โดยขณะนั้นยังไม่มีปัญหาวานับแต่วันใด ก่อนขอมติที่ประชุมต้องตรวจสอบองค์ประชุมในขณะนั้นก่อน ปรากฏว่าเมื่อตรวจสอบองค์ประชุมแล้ว องค์ประชุมไม่ครบ จำเลยที่ ๑ จึงกล่าวว่า องค์ประชุมไม่ครบ ถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับ เมื่อองค์ประชุมไม่ครบก็ปิดประชุม โดยเลิกประชุมเวลา ๒.๑๕ นาฬิกา ของคืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ต่อมาจำเลยที่ ๑ เรียกประชุมร่วมกันของรัฐสภาเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ เพื่อลงมติกำหนดเวลาแปรญัตติ โดยมีประเด็นโต้เถียงกันในที่ประชุมว่า นับแต่วันใดในระหว่างวันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการ คือ นับแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ หรือนับตั้งแต่วันจะลงมติ คือ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ (วันประชุมครั้งนี้) กับอีกประเด็นมีว่า ให้เสนอคำแปรญัตติในกำหนด ๑๕ วัน หรือ ๖๐ วัน แต่สำหรับประเด็นที่ว่านับตั้งแต่วันใดนั้น จำเลยที่ ๑ มิได้ขอมติจากที่ประชุม แต่จำเลยที่ ๑ วินิจฉัยเสียเองก่อนว่าต้องนับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการตามข้อบังคับฯ ข้อ ๙๖ โดยเมื่อรัฐสภารับหลักการวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ จึงต้องนับ ๑ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ จากนั้นจำเลยที่ ๑ ขอมติที่ประชุมในประเด็นกำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติที่ประชุมมีมติให้เสนอคำแปรญัตติในกำหนด ๑๕ วัน ตามสำเนารายงานการประชุมเอกสารหมายเลข ๖๕๔ ซึ่งถ้านับตั้งแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการตามที่จำเลยที่ ๑ วินิจฉัย ก็จะครบกำหนด ๑๕ วัน ในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งก็คือเหลือเวลาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน

ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับจำเลยที่ ๑ เห็นว่าต้องนับตั้งแต่วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ไป ๑๕ วัน ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ต้องนับตั้งแต่วันที่ที่ประชุมมีมติเป็นต้นไป จำเลยที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ ต่อโจทก์ว่า เมื่อที่ประชุมรัฐสภามีได้มีมติกำหนดเวลาแปรญัตติเป็นอย่างอื่น กำหนดเวลา ๑๕ วัน ต้องนับจากวันถัดจากวันที่รัฐสภามีมติรับหลักการ (วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖) มิใช่ นับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภามีมติกำหนดวันแปรญัตติ (วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖) เพราะถ้านับเช่นนั้นจะเป็นการนับเวลาแปรญัตติที่ขัดกับข้อบังคับฯ ข้อ ๙๖ วรรคหนึ่ง จำเลยที่ ๑ ไม่มีอำนาจที่จะนับเวลาการแปรญัตติให้แตกต่างไปจากที่ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา กำหนดไว้ ตามสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเอกสารหมายเลข จ.๘๓ และจำเลยที่ ๑ ยื่นคำให้การและเบิกความต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า เมื่อรัฐสภาไม่ได้กำหนดเวลาเสนอคำแปรญัตติไว้เป็นอย่างอื่นก็ต้องนับแต่วันถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการตามข้อบังคับฯ ข้อ ๙๖ จะวินิจฉัยให้เป็นอย่างอื่นมิได้ องค์คณะผู้พิพากษาโดยมติเสียงข้างมาก เห็นว่าไม่ปรากฏว่าเคยมีเหตุการณ์ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการนับวันตั้งแต่วันใดเช่นครั้งนี้มาก่อน การนับวันกรณีมีเหตุการณ์เช่นนี้ไม่มีเขียนหรือกำหนดหรือบัญญัติไว้ในที่ใด จึงต่างก็วินิจฉัยข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ การที่จำเลยที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อโจทก์ดังกล่าวก็ดี และที่ยื่นคำให้การและเบิกความต่อศาลดังกล่าวก็ดี เชื่อว่าจำเลยที่ ๑ วินิจฉัยโดยจำเลยที่ ๑ เชื่อเช่นนั้นจริง จะถูกต้องหรือไม่ก็เป็นความเชื่อของจำเลยที่ ๑ แต่จะเป็นความผิดอาญาตามฟ้องข้อ ๓.๓ ต้องมีข้อเท็จจริงให้รับฟังได้ด้วยว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ และมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือมิฉะนั้นก็มีเจตนาปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งก็

คือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการตรวจสอบองค์ประชุมเมื่อคืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ก่อนขอมติที่ประชุม องค์ประชุมไม่ครบ จำเลยที่ ๑ จึงกล่าวว่า องค์ประชุมไม่ครบ ถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับ เมื่อองค์ประชุมไม่ครบก็ปิดประชุม การที่จำเลยที่ ๑ กล่าวว่าองค์ประชุมไม่ครบ ถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับนั้น จำเลยที่ ๑ ยืนยันว่าเมื่อยังไม่ได้มีมติว่า ๖๐ วัน หรือ ๑๕ วัน ก็ต้องถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับไปพลางก่อน ผลจากการที่จำเลยที่ ๑ กล่าวว่าองค์ประชุมไม่ครบ ถือว่า ๑๕ วัน ตามข้อบังคับนั้น ทำให้ต่อมามีสมาชิกรัฐสภายื่นหรือเสนอคำแปรญัตติได้ทันจำนวนมากถึง ๒๐๒ คน คงมีเพียงบางคน เช่น นายนิพิฐ อินทรสมบัติ ที่อ้างว่ายื่นไม่ทัน แม้อาจได้รับความเสียหายอยู่บ้าง แต่จำเลยที่ ๑ ก็ให้โอกาสนายนิพิฐได้อภิปรายในวาระที่สอง ความเสียหายที่หากมีก็ไม่มากนัก พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เพียงพอให้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาและเจตนาพิเศษดังกล่าว ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามคำฟ้องข้อ ๓.๓

พิพากษายกฟ้อง.

นายประทีป ดุลพินิจรรมา

นางนุจรินทร์ จันทพรายศรี

นายวงศ์พร จิระภาค

(อม.๕๐)

- ๕๑ -

นายณพพร โพธิ์รังสียากร

นายอนันต์ วงษ์ประภารัตน์

นางวาสนา หงส์เจริญ

นายนิพนธ์ ช่วยสกุล

นายประสิทธิ์ เจริญถาวรโกคา

นายพิสิษฐ์ สุดลาภา

